

MARK A. FINLEY

***TĚMĚŘ
ZAPOMENUTÝ DEN***

***TÉMĚŘ
ZAPOMENUTÝ DEN***

MARK A. FINLEY

***TÉMĚŘ
ZAPOMENUTÝ DEN***

Originaltitle: The Almost Forgotten Day
© The Concerned Group, Siloam Springs, Arkansas, USA, 1988
Translation © Advent-Orion Praha, 1995
ISBN 80-7172-086-0

OBSAH

Žijete v napětí?	9
Pravda odhaluje výmysly	15
Nejlépe zachované tajemství historie	28
Staletí podávají svědectví	44
Svědectví církevních autorit	67
Odpovědi na vaše otázky	75

ŽIJETE V NAPĚTÍ?

V krásné portugalské krajině stojí na vrcholu útesu starobylý klášter. Návštěvníkům, kterým se podaří dostat se na vrchol, je odměnou nádherný pohled na krajinu. Je tu však jeden problém. Jediný způsob, jak se lze do kláštera dostat, je nechat se vytáhnout na útes v proutěném koši uvázaném na laně.

Jednoho dne opouštěl klášter průvodce s jistým návštěvníkem. Když je šedivý mnich spouštěl v koši dolů po srázu, koš se rozhoupal nad hornatou kotlinou. Nervózní návštěvník se otočil ke svému průvodci a chvějícím se hlasem se ho zeptal: „Prosím vás, jak často zde mění lano?“ Průvodce s kamennou tváří odpověděl: „Pokaždé, když se staré lano přetrhne.“

Jistě si dovedete představit, jaké napětí prožíval návštěvník cestou dolů. Tisíce lidí se vlastně řítí životem v podobné situaci. Neustále se za něčím honí, vzrůstá napětí, zvyšuje se úzkost. Stále více práce je třeba zvládnout za mnohem méně času. Lidé se každý večer vracejí domů vyčerpaní. Svalí se do křesla, zapnou televizi – a to je všechno. Stereotyp se stále opakuje – den za dnem – a časem se dostavuje chronická vyčerpanost. Hrozí, že se lano každou chvílí přetrhne.

Kam to vede? Co nás přinutí zpomalit? Kdy se naučíme odpočívat? Co nás přiměje k tomu, abychom poznali, že největší radosti života nepřinášají majetek, ale důvěra, úzké vztahy v rodině, s přáteli a Bohem? Kde lze najít pokoj ducha a vnitřní duchovní sílu nezbytnou pro to, abychom se vyrovnali se stresy naší doby?

To jsou závažné otázky. Abychom na ně mohli odpovědět, vraťme se na počátek lidských dějin. Snad když zjistíme, jak jsme byli zformováni, dokážeme zabránit tomu, abychom se pod tíhou všech denních povinností a starostí nezhroutili.

Když Stvořitel vytvořil planetu Zemi, dal lidem všechno, co je důležité pro jejich život, zdraví a plné štěstí. Vzduch byl čistý, voda byla průzračná. Zdravé ovoce, ořechy a obilí rostly v hojnosti. Blahodárné sluneční paprsky dopadaly na naše rodiče oblečené světlem.

Práce byla součástí jejich života. Bůh jim přikázal, aby pečovali o zahradu. Užitečná práce měla přispívat ke spokojenosti a upevnění jejich zdraví. Spolu prožívali ty největší radosti. Byli stvořeni pro štěstí – pro štěstí, které mělo být důsledkem lásky, důvěry a poslušnosti vůči svému Stvořiteli.

Trpěli snad Adam a Eva chronickou vyčerpaností? Pracovali sedm dní v týdnu 18 hodin denně, dokud nebyli vyčerpáni? Odpočívali vůbec někdy? Jak se vyrovnávali se stresem?

První kniha Bible nám ve 2. kapitole¹ naznačuje odpověď:

Tak byla dokončena nebesa i země se všemi svými zástupy. Sedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne přestal konat veškeré své dílo. A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm přestal konat veškeré své stvořitelské dílo.

Když pečlivě dokončil v šesti dnech zemi, sedmého dne Bůh odpočinul. Zanechal své práce. Proč? Byl unaven? Ne! Bůh odpočinul, protože ukončil svou práci. Vše bylo dokonalé. Bůh vytvořil ideální podmínky pro

1 1. Mojžíšova 2,1-3

zajištění štěstí Adamovi a Evě. Nezapomněl na nic, co potřebovali. Radostně pak odpočinul v úzkém vztahu se stvořením, které sám učinil.

Tím, že sedmého dne, tedy v sobotu, odpočinul, dal Bůh příklad Adamovi a Evě. Chtěl, aby si odpočinuli od své práce a péče o zahradu. (Slovo „šabbat“ znamená zastavit nebo odpočinout.) Proto pro ně naplánoval zvláštní den – den, ve kterém přeruší svoji každodenní práci, odpočinou si a budou se věnovat Bohu. Sobota byla Božím darem pro Adama a Evu.

A sobota je také dnes Boží reakcí na horečnatý běh života ve dvacátém století. Je to lék na neutuchající kolotoč práce, který honí moderního člověka. Bůh nám nabízí mnohem víc než peníze na luxusní vybavení bytu, drahá auta a krásné šaty. Sám Stvořitel nás zve k odpočinku naší unavené mysli a vyčerpaného těla. Chce být s námi.

V našem moderním věku evoluce nás myšlenka sobotního odpočinku vybízí k tomu, abychom znovu uctívali svého Stvořitele. Je to stálá připomínka milujícího Boha, který se stará o naše štěstí. Sobota svědčí o tom, že Bůh má o nás osobní zájem: „Nevznikl jsi vývojem! Jsi víc než jen kosti potažené kůží. Jsi víc než pouhá rozmnožená molekula bílkoviny. Nepocházíš z nějaké tmavé a bahnité prehistorické jámy. Nejsi jenom seskupením chemických prvků, které se spojily čirou náhodou. Já jsem tě učinil! Jsi stvořen k mému obrazu.“

Protože sobotu Bůh posvětil jako zvláštní den, obdrží ti, kteří ji zachovávají jako svatou, zvláštní požehnání. Sobota je den určený pro duševní a fyzické občerstvení. Boží přikázání zní: „Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý.“ Je zajímavé, že v angličtině

má slovo „HOLY“ (SVATÝ) stejný původ jako slovo „WHOLE“ (CELÝ, PLNÝ) a „HEALTHY“ (ZDRAVÝ). Sobota říká: „STOP! ZASTAV SE! Život je víc než jen nekonečný kolotoč práce! Je čas si odpočinout – znovu být zdravý plně a cele.“

Sobota nám také dává možnost prožít určitý čas společně v rodinném kruhu. Během týdne máme možná tolik práce, že členové rodiny sotva vidí jeden druhého. V některých rodinách si spolu ani nemají co říct. Studie ukazují, že průměrný americký otec se věnuje svým dětem během celého týdne sotva jednu hodinu. Dokonce je možné, že snoubenci jsou tak zaneprázdňeni prací, společenskými programy a jinými časově náročnými činnostmi, že se ani vzájemně nemohou poznat.

Původní Boží záměr s rodinou byl úplně jiný. Sobota byla prvním dnem, který novomanželé Adam a Eva spolu prožili. Nepochybně prožili ještě mnoho dalších šťastných sobot. Bůh chtěl, aby sobota byla zvláštním dnem pro vzájemné vztahy – dnem, kdy budeme komunikovat se svými nejbližšími, stejně jako se svým Stvořitelem. Je to den, kdy se máme dělit o své radosti, naděje a cíle, a zároveň o své bolesti a zklamání.

Moje žena a já trávíme spolu se svými dětmi často sobotní odpoledne procházkami v lese a společně se radujeme ze dne, který Bůh zvlášť stvořil, uprostřed přírody. Celá naše rodina se těší na sobotu jako na nejšťastnější den týdne.

Sobota vnáší pocit bezpečí do celého života. Umožňuje nám lépe překonávat životní napětí. Před několika lety jsem četl o skupině lékařů, kteří se zabývali studiem působení stresu na centrální nervovou soustavu. Součástí jejich výzkumu byl i pokus se dvěma jehňaty. Nejprve dali jehně do prázdného chléva. Na několik krmných

žlabů napojili elektrické pulzující zařízení. Když se jehně blížilo k některému z nich, vědci pustili na toto mládě krátkou dávku elektrického proudu. Pokaždé, když se to stalo, jehně sebou trhlo a co nejrychleji utíkalo do jiné části chléva. Na místo, kde prožilo šok, se již nikdy nevracelo. Opakovalo se to u všech žlabů, až vystrašené jehňátko zůstalo stát uprostřed chléva a třáslo se hrůzou. Nemělo už kam jít. Všude prožilo otřes. Úplně zmožené a plné úzkosti se nervově zhroutilo.

Druhou část pokusu podstoupilo jiné jehně. Lékaři ho přivedli do stejného chléva. Jenže tentokrát tam vpustili spolu s ním i jeho matku. A zase mu dávali šoky. Stejně jako jeho předchůdce sebou jehně okamžitě trhlo a utíkalo – utíkalo však přímo ke své matce. Přitulilo se k ní a ona mu něžně vrněla do ucha. Bylo jasné znát, že mu dodávala jistotu, protože maličké se rychle vrátilo přesně na stejné místo, kde dostalo šok poprvé. Vědci opět zmáčkli tlačítko. Jehně znovu utíkalo ke své matce. Ona mu znovu vrněla do ucha a mládě se znovu vrátilo na stejné místo. To se opakovalo znovu a znovu. Pokud mělo jehně svůj výchozí bod, kam se mohlo po každém šoku vracet, stále se ovládalo. Dokázalo se se stresem vyrovnat.

Takovým výchozím bodem je sobota. Jako malé jehně, které se vrací ke své mámě, můžeme nalézt odpočínutí a bezpečí v Ježíši. Sobota je palácem, chrámem v čase. Zatímco většina paláců jsou mohutné stavby vystavěné pro krále na této zemi, sobota je chrámem stvořeným v čase – chrámem, který sestupuje z nebe na zem každý sedmý den. Když budeme vstupovat do chrámu Krále, získáme sílu čelit tlakům života. Společenství s ním v sobotu je základem pro každodenní společenství během týdne. Sobota nám dává jistotu, takže můžeme

řící: „Věřím, že Bůh mne stvořil a že má velký zájem o to, abych se měl dobře. Mohu se těšit jeho lásce. Zaslouží si moji největší věrnost a nejvyšší úctu. Jeho mocí mohu čelit životním stresům.“

Náš Stvořitel nás miluje. Chce utišit naše přepjaté nervy. Chce naplnit naši touhu po pokoji. A On může všechny tyto věci učinit – protože učinil nás. Na vás i na mně, příteli, mu velmi záleží. Jsme jeho děti.

Již dávno nám dal Ježíš toto krásné pozvání:

Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce; a naleznete odpočinutí svým duším.²

Pravé odpočinutí spočívá v láskyplném a důvěrném vztahu k našemu Stvořiteli. Jeho něžné pozvání zůstává po všechna staletí stejné: „Pojďte ke mně... a najdete odpočinutí.“

Sedmý den, sobota, je symbolem pokojné důvěry v milujícího Stvořitele. Satan chce zničit tento vztah, a právě proto zlostně útočí na sobotu. Ačkoliv Boží den byl téměř zapomenut, věrní Boží muži a ženy jej zachovávali po celá staletí. Abraham, Izák, Jákob, Mojžíš a Daniel. Petr, Jakub, Jan a Pavel. Každý z nich slavil Boží sobotu. A stejně tak Ježíš.

V další kapitole se dozvíme, co nás o ní Bible učí.

2 Matouš 11,28.29

PRAVDA ODHALUJE VÝMYSLY

Lidé často pokládají výmysly, které se říkají nebo už trvají dlouhou dobu, za pravdu. Uvedme příklad. Asi 350 let před naším letopočtem řecký filozof Aristoteles určil, že pavouk má šest noh. Dalších 20 století všichni věřili, že pavouk má šest noh. Nikdo se neobtěžoval tím, aby si je spočítal. Konečně, kdo by si dovolil namítat něco proti velkému Aristotelovi?

Vynikající biolog a přírodovědec, Lamarck, však časem objevil novou skutečnost. Pečlivě spočítal nohy pavouka. A hádejte, kolik noh napočítal. Přesně osm! Výmysl, který byl po staletí pokládán za pravdu, padl, protože Lamarck si dal tu práci, aby nohy spočítal.

Podobně se svobodně smýšlející Polák Koperník postavil proti „pravdě“, které věřili „vědci“ jeho doby. „Slunce, ne Země, je středem sluneční soustavy,“ prohlásil. Církevní hodnostáři namítali: „Tak to nemůže být! Nemůžeš měnit Boží nebesa.“ Koperník však neměnil nebesa. Prostě objevoval pravdu a odhaloval výmysly. Existuje mnoho dalších příkladů, jak lidé po celou historii věřili výmyslům. Když jde o přijetí „vědeckých“ výmyslů, není to pro člověka tak závažné, ale přijetí náboženských výmyslů má důsledky, které v jistém smyslu vlastně „rozhodují o životě a smrti“. Jinými slovy, schopnost rozlišovat skutečnost od představ, výmysl od pravdy, má zásadní význam pro věčnost.

Jak ovšem poznáme, které náboženské učení je výmysl a které ne? Jak můžeme rozeznat skutečnou pravdu od náboženské představy? Co je naší autoritou?

Konečnou autoritou je bezpochyby Bůh. A Bible je věrný záznam jeho slova. Obsahuje neměnné, věčné pravdy. Studujeme-li Boží slovo, objevíme náboženské výmysly, kterým se věřilo po celá staletí.

Kniha Zjevení demaskuje právě takový výmysl. Veliké poselství, které má připravit muže a ženy na návrat našeho Pána, se nachází ve Zjevení 14,6-12. Ve verši 7. čteme tato slova:

Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť nastala hodina jeho soudu; poklekněte před tím, kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod.

Na první pohled se zdá, že tento úryvek neodhaluje žádný náboženský výmysl. Zkoumejme jej však hlouběji. Poselství o blížícím se Božím soudu je tak důležité, že Bůh je zobrazuje jako poselství nesené třemi anděly, kteří rychle letí od jeho trůnu nebem k celému světu. Má být nesené tak rychle jako oheň, který se šíří suchým strništěm. Má být nesené ke každému národu, kmenu, jazyku a lidu (verš 6) bez ohledu na zeměpisné hranice. Má propojit kultury a jazykové skupiny. Čím více se blíží poslední nebeský soud, tím je výzva, aby se lidstvo navrátilo k uctívání Stvořitele (Zjevení 14,7), aktuálnější. Co to znamená „uctívat Stvořitele“? **Samým základem tohoto uctívání je skutečnost, že jsme stvořením, a ne Stvořitelem.** Důvodem, proč si Bůh zaslouží naši nejvyšší úctu a věrnost, je to, že nás stvořil. Zjevení 4,11 říká:

Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest i moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest.

Ve věku, kdy evoluční hypotézy burácejí vědeckým světem, posílá Bible poselství vyzývající všechny lidi k uctívání Boha – Stvořitele. Objasní nám to blíže text Efezským 3,9:

... a vynesl na světlo smysl tajemství od věků ukrytého v Bohu, jenž vše stvořil. (Přečtěte si také Koloským 1, 13-17.) Kdo stvořil všechno kolem nás? Poselství, které dnes můžeme slyšet, vyzývá všechny lidi k uctívání toho, který stvořil nebesa a zemi, k uctívání Stvořitele.

Jak má člověk uctívat Stvořitele? Zanechal Bůh něco na památku svého stvořitelského díla? Co je znamením aktu stvoření?

Když se vrátíme do Druhé knihy Mojžíšovy, najdeme uprostřed Božího zákona – deseti příkázání – památník jeho stvořitelské moci. Tento památník nám chce připomínat, že On je Stvořitel a my jsme jeho stvoření. Čteme o něm³:

Pamatuj na den odpočinku⁴, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočnutí⁵ Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvé dobytce ani tvůj host, který žije v tvých branách. V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku⁶ a oddělil jej jako svatý.

Bůh vlastně říká: „Nezapomeň světit sobotu, protože je to velký památník mé tvůrčí moci.“

Všimněte si podobnosti mezi texty Zjevení 14,7 a 2. Mojžíšova 20,11. Poselství pro poslední generaci zní:

... poklekněte před tím, kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod.⁷

3 2 Mojžíšova 20,8-11

4 v originále použit pojem šabbat, tedy sobotu, sobotní odpočinek

5 v originále šabbat, tedy sobota, sobotní odpočnutí

6 v originále šabbat, tedy sobotu, sobotní odpočnutí

7 Zjevení 14,7

2. Mojžíšova⁸ říká:

V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku⁹ a oddělil jej jako svatý.

Svaté sobotní přikázání je uprostřed Božího zákona jako stálá připomínka jeho nejvyšší autority a tvůrčí moci. Je skutečně znamením stvoření.

Vraťme se ke Knize počátků, k 1. knize Mojžíšově, a zabývejme se stvořením. Celá první kapitola 1. knihy Mojžíšovy popisuje, jak probíhalo stvoření, popisuje krásu a slávu Edenu. Druhá kapitola začíná takto:

Tak byla dokončena nebesa i země se všemi svými zástupy. Sedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne přestal konat veškeré své dílo. A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm přestal konat veškeré své stvořitelské dílo.¹⁰

Po stvoření světa v šesti dnech oddělil Bůh sedmý den jako památník své tvůrčí moci.

Všimněte si tří věcí, ke kterým došlo při vzniku tohoto památníku:

- 1) Bůh odpočinul** (verš 2). Ne proto, že byl unavený, ale aby dal příklad lidem. Chtěl, aby každý sedmý den lidské bytosti odpočinuly od své práce, tak jako odpočinul Stvořitel. Sobota nám tedy připomíná, že Bůh stvořil tento svět.
- 2) Bůh požehnal sedmý den** (verš 3). Oddělil čtyřia-dvacet obyčejných hodin a vložil na ně zvláštní požehnání. Když se s ním právě tehdy setkáme, udělí nám zvláštní požehnání, posílí nás, dá do srdce pokoj a budeme i nadále prožívat, že je nám blízko.

8 2. Mojžíšova 20,11

9 v originále šabbat, tedy sobotu, sobotní odpočinutí

10 1. Mojžíšova 2,1-3

3) Bůh posvětil sedmý den. Slovo „posvětit“ znamená oddělit ke svatému použití. Vztahuje se k něčemu, co je svaté, nevšední. Bůh je ten jediný, kdo může něco posvětit. Pravá lidská bohoslužba spočívá v uctívání všeho, co Bůh posvětil, protože to posvětil On jako Bůh! A podle První knihy Mojžíšovy Bůh posvětil sedmý den.

Sedmý den, sobotu, Bůh tedy stvořil jako památník své tvůrčí moci. Je to jeho svatý den.

Setkal jsem se s lidmi, kteří říkali: „Jeden den jako druhý. Na tom přece tolik nezáleží, jaký den zachováváte, jen když zachováváte jeden den ze sedmi.“ Všimněte si však jasného učení Bible. Který den Bůh posvětil? Sedmý den. Nikde Bible nehovoří o tom, že Bůh odpočinul, požehnal a posvětil první, třetí nebo pátý den týdne. Jediný den, který Bůh kdy oddělil, byl sedmý den. A to je jediný den, který se stal památníkem stvoření. V šesti dnech Bůh pracoval, tvořil své mistrovské dílo. Potom, sedmý den, ustanovil památník svého velkého díla – sobotu – a tehdy odpočinul. Žádný jiný den.

Řekněme, že máte narozeniny 25. června. To je den, kdy jste se narodil. Jestliže někdo řekne: „A co je na tom? Můžete si je klidně slavit 24. nebo třeba 26. června. Vždyť na tom přece nezáleží!“ Bezpochyby odpovíte: „Na tom záleží! Já mám narozeniny 25. června. Jestliže se oslavy budou konat den předtím nebo potom, nic to nezmění na skutečnosti, že jsem se narodil 25. června!“ Nebo jste měl v určitý den svatbu. Potom si každý rok v tento zvláštní den se svou manželkou připomínáte, že jste se rozhodli spolu žít. Výročí svatby vám to stále připomíná. Je to zvláštní den.

A tak je to i se sobotou. Existuje jenom jeden den, který Bůh oddělil a který je sedmý.

Po celou historii byla sobota zachovávána jako památník Kristovy tvůrčí moci. Je znamením věrnosti, svobody a lásky v každém věku. Podívejme se na text z knihy Ezechiel¹¹:

Svěťte mé dny odpočinku a budou znamením mezi mnou a vámi, abyste věděli, že já jsem Hospodin, váš Bůh.

Po celou dobu Starého zákona byla sobota znamením věrnosti. Odlišovala Boží lid od pohanů. Byla ustanovena při stvoření a zachovávána dříve, než existoval židovský národ. Boží lid ji zachovával po celou dobu Starého zákona.

Ale co Nový zákon? A co Ježíš Kristus? Zachovával sobotu? Protože je naším velikým příkladem a protože „každý, kdo říká, že v něm zůstává, musí žít tak, jak žil on,“¹² je logické, že pro nás je rozhodující jeho příklad.

Obraťme se k Novému zákonu. U Lukáše 4,16 nacházíme toto jasné sdělení:

Přišel do Nazareta, kde vyrostl. Podle svého obyčeje vešel v sobotní den do synagogy a povstal, aby četl z Písma.

Pán Ježíš Kristus se pravidelně v sobotu účastnil pobožností. Kdybychom měli možnost vrátit se zpět do doby zhruba před dvěma tisíci lety, určitě bychom nahlédli do malé tesařské dílny, kde pracoval Ježíš se svým otcem. Zřejmě bychom uslyšeli bouchání kladiva a řezání pily – první den, druhý, třetí... Snad bychom si všimli malé cedulky na dveřích: „Otevřeno“. Sedmý den by dílna určitě zmlkla a na dveřích by se objevila cedulka: „V sobotu zavřeno“.

11 Ezechiel 20,20

12 1. Janova 2,6

Někteří namítají: „Ježíš zachovával sobotu, protože byl žid.“

Co říká 2. Mojžíšova 20,10? *Ale sedmý den je den odpočnutí Hospodina, tvého Boha.* Ne, sobota není židovská! Je to sobota Hospodina, tvého Pána. Je to vlastně Kristův den – památník jeho tvůrčí moci. Sobota byla ustanovena při stvoření člověka – o celá staletí dříve, než existoval židovský národ. Ježíš tuto skutečnost potvrdil slovy: *Sobota je učiněna pro člověka.*¹³

Jiní tvrdí, že Kristovou smrtí na kříži končí závaznost svěcení soboty. Platí to, nebo nikoli? Jestliže Kristus přišel, aby zrušil sobotu, jestliže přišel, aby změnil zákon napsaný Božím prstem na hoře Sinaj, proč ji nezrušil ještě za svého života? Proč by o tom neřekl svým učedníkům? Místo toho nám naopak názorně ukázal, jak máme světit sobotu. O tom, že platí přikázání o sobotě, svědčí též Ježíšova slova:

*Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit.*¹⁴

Prozkoumejme detailněji některá Ježíšova slova. V 24. kapitole Matoušova evangelia Ježíš mluví prorocky o zničení Jeruzaléma. Proroctví se naplnilo v roce 70 našeho letopočtu (přibližně čtyřicet let po ukřižování).

*Modlete se, abyste se nemuseli dát na útěk v zimě nebo v sobotu.*¹⁵

Důležité je, že Ježíš řekl tato slova svým nejbližším následovníkům. Z toho vyplývá, že Ježíš nepředpokládal nějakou změnu soboty.

Co se dělo po nanebevzetí Pána Ježíše? Co dělali jeho učedníci? Hovoří Bible o tom, který den zachovávali

13 Marek 2,27

14 Matouš 5,17

15 Matouš 24,20

učedníci a raná církev? Dozvíme se, který den považovala novozákonní církev za den odpočinku?

Přes Perge šli (Pavel a Barnabáš) dál do Pisidské Antiochie. Když nastala sobota, vešli do synagógy a posadili se.¹⁶

Během sobotní dopolední bohoslužby dostali Pavel a Barnabáš příležitost kázat Krista jako naplnění Starého zákona (verš 15). Ačkoliv většinu židů to rozzuřilo, pohané vnímavě naslouchali.

Verš 42 pokračuje:

Když Pavel a Barnabáš vycházeli ze synagógy, všichni je prosili, aby k nim o tom všem znovu promluvili příští sobotu.

Pohané chtěli slyšet Pavla znovu kázat. Všimněme si, jak děj pokračuje ve verši 44:

Příští sobotu přišlo skoro celé město slyšet Boží slovo.

Kdyby byl Pavel zachovával neděli, první den týdne, byl by těmto křesťanům z pohanů řekl: „Nemusíte čekat až do příští soboty. Přijďte zase zítra, v neděli. Neděle je nový den odpočinku pro křesťany z pohanů.“ Ale Pavel nic takového neřekl. Bible píše, že pohané slyšeli Pavla příští sobotu. Tak se dovídáme, že čtrnáct let po vzkříšení učedníci stále ještě zachovávali sobotu.

Církev Nového zákona byla tedy církví zachovávající sobotu. Neexistuje žádný jasný příkaz svítit jiný den. V Bibli nemáme ani zmínku o tom, že by učedníci učili, že Ježíš zaměnil sobotu za neděli.

Milovaný učedník Jan nám poskytuje další klíč. Ve vyhnanství na skalnatém ostrově Patmos píše:

Ocitl jsem se ve vytržení ducha v den Páně, a uslyšel jsem za sebou mocný hlas jako zvuk polnice.¹⁷

16 Skutky 13,14

17 Zjevení 1,10

Jan svědčí, že v prvním století měli učedníci zvláštní den, ve kterém uctívali Boha Stvořitele. Nazýval se „den Páně“. Jan neupřesňuje, kolikátý den týdne to byl. Někteří lidé proto zde nacházejí příležitost ke spekulacím. Naší jedinou autoritou je však slovo samotného Krista. On říká: *Vždyť Syn člověka je Pánem nad sobotou.*¹⁸ Zde máme jasnou výpověď. Sobota je den Páně. Kristus je Pánem soboty. Je to jeho den.

A přesto se někteří lidé ptají: „Dovedeme skutečně přesně určit, který den je sedmý? Ano, Bůh má zvláštní den, den odpočinku. Nemůžeme ale s určitostí říci, který den je sedmý.“ Pojďme tedy k věci. Mělo by nějaký smysl, aby Kristus ustanovil určitý den jako památník své tvůrčí moci – zvláštní den, kdy ho všichni mají uctívat a kdy mají odpočívat –, a potom by jasně nezjevil, který den to je? Ne! To by nemělo žádný smysl. Musejí přece existovat klíče k odhalení pravdy o zvláštním Božím dni. Vyzkoušejme je.

Chtěl bych uvést tři způsoby, jak lze jednoznačně určit, že sedmý den je sobota:

- **biblický,**
- **jazykový,**
- **astronomický.**

Nejprve se podívejme na biblické důkazy. Bible nám je jasně ukazuje. U Lukáše 23 máme zaznamenanu zprávu o Kristově ukřižování. Když Lukáš píše o dni, kdy Kristus zemřel, uvádí ve verši 54:

Byl pátek a začínala sobota.

Ve verši 56 potom Lukáš popisuje, co dělaly ženy (které následovaly Ježíše) den po Kristově smrti. Píše:

Potom se vrátily, aby připravily vonné masti a oleje. Ale v sobotu zachovaly podle přikázání sváteční klid.

18 Matouš 12,8

Takže příkázání o svěcení soboty po ukřižování stále platilo a ženy, následovnice Ježíše, je zachovávaly. Milovaly svého Mistra, proto respektovaly jeho příkázání, a v sobotu, zatímco Ježíš byl v hrobě, odpočinuly. Co se odehrálo při vzkříšení, je popsáno ve 24. kapitole, v 1. verši:

Prvního dne po sobotě, za časného jitra, přišly k hrobu s vonnými mastmi, které připravily.

Lukáš píše o třech po sobě jdoucích dnech: První den, den připravování – den, kdy Kristus zemřel. Druhý den, sobota – den, kdy ženy odpočinuly. Třetí den, první den týdne – den vzkříšení.

Křesťanský svět se v podstatě shoduje v tom, který den Kristus zemřel, a nazývá ho „velkým pátkem“. A co den, kdy Kristus vstal? S tím také nejsou problémy. Křesťané na celém světě oslavují „velikonoční neděli“. Takže den, kdy Kristus zemřel, je pátek; den, kdy byl Kristus v hrobě – sobota; a den, kdy vstal – neděle. Sobota je den mezi pátkem a nedělí. Jednoduše si můžeme spočítat: Pokud je neděle první den, pak pátek je šestý a sobota sedmý. Bible je v této věci jednoznačná.

Za druhé se podívejme na další důkaz – na jazyk. Ve slovnících nacházíme pod heslem sobota vysvětlení: „Sobota je sedmý den týdne“ (Webster’s Standard Dictionary). Ve skutečnosti se slovo sobota objevuje ve 108 jazycích světa. V portugalské a španělské „sabbado“, v ruštině „subbota“, v bulharštině „šubuta“ a v arabštině „as-sabt“. Jazyky světa vydávají svědectví o veliké a slavné skutečnosti, že sobota je sedmý den týdne.

Za třetí – astronomie. Co dokazuje? Dívali jste se někdy do kalendáře, abyste zjistili, který den je sedmý? Co jste zjistili? Ještě nedávno i v našich kalendářích (a dodnes to vidíme v některých kalendářích ze

zahraničí) byla neděle – první den, pondělí druhý, úterý třetí, středa čtvrtý, čtvrtek pátý, pátek šestý a sobota sedmý den. Bylo tomu tak vždycky? Odkud pochází tento cyklus? Od Slunce? Ne – Slunce řídí roční cyklus (je to doba, za kterou Země oběhne okolo Slunce). Řídí týdenní cyklus Měsíc? Ne – Měsíc má na starosti měsíční cykly (měsíc je doba, za kterou Měsíc oběhne okolo Země). A co Země otáčející se kolem své osy? Pochází týdenní cyklus odtud? Ne – Země určuje denní cyklus (den je doba, za kterou se Země otočí kolem své osy).

Pokoušel jsem se získat konkrétní důkaz o původu a trvání týdenního cyklu, proto jsem se rozhodl napsat královskému astronomovi na Královské greenwickské observatoři v Londýně (Royal Greenwich Observatory). Tato observatoř zaznamenává přesný čas celého světa. Cituji svůj dopis ze dne 11. února 1974:

Vážený pane,

v současné době se zabývám výzkumem stálého trvání týdenního cyklu. Různí evropští astronomové uvádějí, že týdenní cyklus nebyl od pradávna přerušen. Jinými slovy, sedmý den našeho současného týdne se shoduje se sedmým dnem týdne v biblických dobách. Mám tři otázky:

1) K čemu došly vaše výzkumy stálosti týdenního cyklu od dávných dob?

2) Ovlivnily změny kalendářů (juliánský na gregoriánský atd.) nějakým způsobem týdenní cyklus?

3) Navazuje sobota v naší době neporušenými cykly sedmi dnů na sobotu, o které se v Bibli hovoří v souvislosti s ukřižováním?

Vážím si Vašeho času, který budete věnovat zodpovězení těchto otázek, a těším se na Vaši brzkou odpověď.

S pozdravem

Mark Finley

Dovolím si uvést odpověď:

Vážený pane,

byl mi předán Váš dopis pro Royal Greenwich Observatory a pan ředitel mne požádal, abych Vám odpověděl.

Nepřetržitost sedmidenního týdne je zachovávána od nejranějších dob židovského náboženství.

Astronomové se mohou zabývat pouze tím, co se vztahuje k určení času, kalendářních dat a letopočtů. Ale protože týden je občanský, společenský a náboženský cyklus, není zde důvod, proč by mělo dojít k porušení kalendáře. Každý pokus o narušení narazil na rozhodný odpor židovských představitelů. Máme jistotu, že se žádné takové porušení neujalo.

Změna juliánského kalendáře na gregoriánský (1582-1927) byla provedena tak, že při ní nebyl týdenní cyklus porušen.

S úctou

R. H. Tucker

Důkazy z biblické historie, ze světových jazyků a z astronomie jsou jasné. Biblická sobota je dnešní sobota, je to sedmý den týdne. Ačkoliv se může zdát, že skupina těch, kteří zachovávají sobotu, je malá, patří do ní velcí lidé všech věků. Sobotu zachovávali Adam, Mojžíš, Eliáš, Izaiáš, David a mnozí další.

Všichni velikáni Starého zákona věrně respektovali Boží přikázání a světili den, který Bůh požehnal, posvětil a ustanovil při stvoření. Také všichni apoštolové světili sobotu.

Nad nimi nade všemi však stojí Ježíš Kristus. Jako velký Stvořitel po dokončení stvoření v sobotu odpočinul. O staletí později žil mezi námi třicet tři a půl roku jako Syn člověka a světil sobotu, kterou oddělil při stvoření. Dnes tentýž Ježíš rozevívá náruč pro vás i pro mne. Vztahuje ruku, která byla kdysi přibita ke golgotskému kříži za naše hříchy, a něžně nás vybízí: „Následuj mne.“

NEJLÉPE ZACHOVANÉ TAJEMSTVÍ HISTORIE

Bylo to za časů Ruské říše. Car se procházel jedním z překrásných parků u svého paláce. Všiml si strážného, který hlídal řadu keřů. Překvapilo ho to, a proto se zeptal: „Co tady děláte?“ „Plním kapitánovy rozkazy,“ odpověděl strážný. Car se obrátil na kapitána: „Proč necháváte držet stráž tam u keřů?“ „Toto nařízení platí odjakživa,“ zněla odpověď kapitána, „jenom nevím, proč.“ Car se rozhodl celou záležitost důkladně prozkoumat a nakonec zjistil, že nikdo u jeho dvora si nepamatuje, že by tomu kdy bylo jinak. Až ve starých archivních záznamech ke svému údivu objevil následující zprávu: Před sto lety přikázala Kateřina Veliká vysadit růžový keř a k němu postavila stráž, aby někdo na mladou rostlinku nešlápl. Od té doby už rostlina dávno zhylnula. Ale stráž tam stojí, i když neví, proč a co hlídá.

Možná, že si odmítavě povzdechneš: „To je neuvěřitelné.“ Ale právě něco podobného dělají spousty lidí – sřeží učení, věří mu a obhajují je, a přitom se do církve vkradlo pomocí tradice. Je to učení, které je výmyslem, a ne Božím přikázáním. V této kapitole se však přesvědčíme, jak se tradice vyvýšila nad Boží slovo. Dozvíme se, že Boží slovo předpovědělo, že bude učiněn pokus změnit Boží zákon a nahradit jej tradicí. A navíc to potvrdí i historické archivy.

Dříve než začneme zkoumat toto téma, připomeňme si jednu skutečnost. Každý z nás má různé zázemí,

přesto máme něco společného. Všichni se totiž snažíme nalézt „pravdu“.

Chceme-li však porozumět Boží pravdě, musíme studovat Boží slovo. A Boží slovo, ačkoliv bylo napsáno před staletími, zjevuje nadčasové pravdy, které tedy můžeme používat i dnes ve svém životě.

Proroctví Daniela a Zjevení se vztahují zvláště ke konci světa. Ježíš citoval proroctví Daniela a osobně doporučil svým učedníkům, aby je studovali. Když se ho učedníci otázali: *Pověz nám, kdy to nastane (zničení chrámu) a jaké bude znamení tvého příchodu a skonání věku*¹⁹, Ježíš jim mimo jiné řekl:

*Když pak uvidíte znesvěcující ohavnost, o níž je řeč u proroka Daniela, jak stojí na místě svatém – kdo čteš, rozuměj – tehdy ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor.*²⁰

Ježíš upozornil pokolení své doby na to, kdy se má naplnit proroctví vztahující se ke zkáze Jeruzaléma. Odpověď jeho učedníkům se týká předpovědi zkázy Jeruzaléma, stejně jako konce světa. Ježíš vyzývá učedníky, aby studovali proroctví Daniela, aby oběma těmto událostem lépe porozuměli.

V knize Daniel prorok prochází dějinami staletí – od Babylona do našich dnů – s neochvějnou přesností. Bůh použil symbolická vidění a sny, aby nám sdělil svou pravdu. Starověký čínský filozof Konfucius to velmi dobře vystihl, když řekl: „Jeden obraz má cenu tisíce slov.“ Prozkoumejme tedy podrobně obraz, který nám předkládá Daniel.

Ve 2. kapitole Daniela Bůh předpovídá události celých staletí dopředu pomocí symbolické sochy muže z kovu.

19 Matouš 24,3

20 Matouš 24,15.16

V 7. kapitole Daniela je stejné období vystiženo ještě podrobněji, tentokrát jsou použita čtyři zvířata, která mají znázornit dějiny lidského pokolení. Kapitoly 8 a 11 tento obraz ještě více doplňují. Všechny tyto kapitoly představují stejné časové období. Každá nějak doplňuje tu předchozí a dotýká se zejména posledního pokolení na zemi.

Daniel 7 začíná v prvním roce vlády babylonského krále Balsazara. Daniel měl sen a věrně ho celý zaznamenává. Všimněme si, co popisuje ve verši 2 až 7:

Viděl jsem v nočním vidění, hle, čtyři nebeské větry rozbouřily Velké moře. A z moře vystoupila čtyři veliká zvířata, odlišná jedno od druhého.

První bylo jako lev a mělo orlí křídla. Viděl jsem, že mu byla křídla oškubána, bylo pozvednuto od země a postaveno na nohy jako člověk a dáno mu lidské srdce.

Hle, další zvíře, druhé, se podobalo medvědu. Bylo postaveno tváří k jedné straně. Mělo v tlamě mezi zuby tři žebra a bylo mu řečeno:

Vstaň a hojně se nažer masa!

Potom jsem viděl, hle, další zvíře bylo jako levhart a mělo na hřbetě čtyři ptačí křídla. Bylo to zvíře čtyřhlavé a byla mu dána vladařská moc.

Potom jsem v nočním vidění viděl, hle, čtvrté zvíře, strašné, příšerné a mimořádně mocné. Mělo veliké železné zuby, žralo a drtilo a zbytek rozšlapávalo svými nohama. Bylo odlišné ode všech předešlých zvířat a mělo deset rohů.

Daniel ve svém vidění viděl rozsáhlé panoráma bouřlivé události. Když čtyři zvířata vystupovala na scénu, silné větry zuřivě rozdmýchávaly rozbouřené vlny. Větry, vody a šelmy jsou symboly běžně používané v Bibli.

Vody představují národy, zástupy, lidi a jazyky – moře zástupů během celých staletí²¹. Větry často symbolizují války a boje a všechna podobná hnutí – diplomatická, vojenská a politická –, která utvářejí dějiny světa.²²

Daniel pokračuje: *Čtyři velké šelmy jsou čtyři království, která povstanou ze země.*²³ V důsledku válek mezi národy povstanou a padnou čtyři velká království. A čtyři kovy – zlato, stříbro, měď a železo – na soše v 2. kapitole Daniela představují tyto čtyři mocnosti. Historie to potvrzuje.

Od doby Danielovy existovaly jenom čtyři světové říše. Všimněme si krátce, jak se ubírala historie přesně tím směrem, jak to bylo ukázáno Danielovi v podobě čtyř šelem.

První byl lev s orlími křídly. Stejně jako zlato na soše z 2. kapitoly Daniela představuje babylonské království. Symboly, které jsou použity ke znázornění Babylona, jsou nejpozoruhodnějšími věcmi na zemi: zlato, nejdražší z kovů, lev, král zvířat, a orel, král ptáků. Starověký Babylon byl mocnou říší! Nedávné archeologické vykopávky dokazují, že Babyloňané používali lva s orlími křídly jako symbol své moci. Běžně ho kreslili na zdech. Jeremiáš také popisuje dobytelskou moc Babylona jako moc lva.

Jako **druhý** povstal medvěd se třemi žebry v tlamě. V roce 539 před naším letopočtem porazila Babylon Médo-Persie. Žebra bezesporu představují Egypt, Lydii a Babylon. Tři úspěšné výboje na Egypt, Lydii a Babylon umožnily Peršanům chopit se světovlády. Médo-Persie byla druhá světová říše. V 2. kapitole Daniela ji představuje stříbro. Tato říše je příhodně popsána jako

21 Zjevení 17,15

22 viz Jeremiáš 49,36

23 Daniel 7,17

krvežíznivý medvěd. Při útocích byla její vojska nelidsky krutá.

Třetí levhart se čtyřmi křídly na hřbetě, který představuje třetí světovou říši, přemohl medvěda. Řekové pod vedením Alexandra Velikého postupovali od vítězství k vítězství, když postupně dobývali Médo-Persii a celý svět. Levhart měl čtyři hlavy. To nám ukazuje, že po Alexandrovi se říše rozdělila na čtyři části. Socha v 2. kapitole Daniela toto království zobrazuje jako mēděné.

Čtvrtá, strašlivá, hrozná, nepopsatelná šelma, někdy označovaná jako drak, pošlapala všechno, co jí stálo v cestě. Tato šelma představuje krutou, drancující moc Říma. Vládla světu po šest století, od roku 168 před naším letopočtem. Na veliké soše je čtvrté světové království římských císařů přirovnáno k železu, které drtí a ničí. Trhala své oběti na kusy. Právě to dělala tato světová monarchie!

Pak z této strašlivé šelmy povstalo najednou deset rohů, představujících deset království. *A deset rohů – z toho království povstane deset králů.*²⁴ Žádné zvíře v přírodě nemá deset rohů. Deset rohů tohoto symbolického zvířete bylo zjeveno Danielovi tisíc let předem a přesně předpovědělo rozpad Říma na deset částí. Rozdělení Římské říše položilo základy moderních evropských národů. Historie to potvrzuje. Řím vévodil západní Evropě až do poloviny 5. století, kdy byl přemožen, ne však jiným národem, ale zevnitř, válčícími barbarskými kmeny.

Potom se před Danielem objevilo něco nového a nezvyklého. Byl zjeven další vývoj událostí v Evropě po vzniku deseti království. Daniel píše:

24 Daniel 7,24

Prohlížel jsem rohy, a hle, vyrostl mezi nimi další malý roh a tři z dřívějších rohů byly před ním vyvráceny. Hle, na tom rohu byly oči jako oči lidské a ústa, která mluvila troufale.²⁵ Po nich (po deseti královstvích) povstane jiný (král), ten se bude od předchozích lišit a sesadí tři krále.²⁶

Co je tím malým rohem, o kterém píše Daniel? Jaký je to národ? Jak jej můžeme rozpoznat? Krok za krokem jej sledujme:

- **Za prvé** vyvstal mezi sedmi rohy. To znamená, že pochází z Říma, z hlavy Římské říše, která je čtvrtou šelmou.
- **Za druhé** povstává po deseti rozích. To znamená chronologicky až po roce 476 našeho letopočtu.
- **Za třetí** tato mocnost má být zcela nepodobná těm dřívějším (deseti rohům). Deset rohů bylo pouze politickými organizacemi. Tento malý roh bude čerpat svou autoritu z úplně jiného zdroje – z náboženství, jak zjistíme za chvíli.
- **Za čtvrté** se uchopí moci tím, že odstraní tři z deseti království. Prorok píše: *A ten sám sesadí tři předchozí krále.*
- **Za páté** bude mít tento malý roh *oči podobné očím člověka*. Z biblického hlediska jsou oči symbolem božské inteligence²⁷. Prorok je v Písmu někdy nazýván „vidoucím“. Dívá se ovlivněn Duchem svatým do budoucnosti, má mimořádnou schopnost vidět Božíma očima. V Danielově vidění měl roh „oči“ ne Boha, ale člověka. Byl veden lidskou inteligencí a lidskou autoritou.

25 Daniel 7,8

26 Daniel 7,24

27 viz Efezským 1,18

Otázka zní: Která mocnost odpovídá tomuto popisu? Čím se tato mocnost liší od čtyř předcházejících království?

Historie nám dává odpověď, a to pouze jedinou. Hned po pádu Říma a vzniku deseti evropských království byl utvořen také nábožensko-politický stát. Za několik století rychle rozšířil svůj vliv a ovládl západní Evropu. Chopil se moci přesně v té době, o které hovoří proroctví, na území, které předpovídá proroctví, a také způsobem, jaký je v proroctví popsán. Moc získal díky tomu, že odstranil tři kmeny: Heruly, Ostrogoty a Vandaly. Tyto tři kmeny byly vyrvány z kořenů tak, jak píše proroctví. Dnes můžeme ještě vystopovat v Evropě kořeny sedmi z deseti kmenů. Například Frankové se usadili ve Francii, Anglo-Sasové v Anglii, Alemani v Německu. Ale tři kmeny – Herulové, Ostrogoti a Vandalové – byly úplně zničeny tím, že se k moci dostal „malý roh“; byly zničeny, protože měly jiné přesvědčení. A „malý roh“ jako obránce ortodoxní víry se snažil tyto tři kmeny usvědčit z jejich bludu. Když se mu to nedařilo, pomohl si násilím.

Malý roh se liší od všech ostatních mocností, které kdy vládly. Je to nábožensko-politická mocnost. Je, jak jasně uvádí proroctví, „nepodobná“ ostatním královstvím. Svět ještě nikdy nepoznal tak nezvyklé spojení duchovní a politické moci, jak je představuje malý roh.

V tuto chvíli by pro nás při studiu Danielova proroctví mohlo být užitečné povšimnout si některých souběžných proroctví Nového zákona, která se vztahují ke zkušenostem prvokřesťanské církve. Pavel se vážně zabýval budoucností církve. Starším v Efezu se svěřil s těmito obavami:

Vím, že po mém odchodu přijdou mezi vás vlci hltaví, kteří nebudou šetřit stádo. I mezi vámi samými povstanou lidé, kteří povedou scestné řeči, aby strhli učedníky na svou stranu. Buďte proto bdělí a pamatujte, že jsem se slzami v očích po tři roky ve dne v noci každému z vás neustále ukazoval cestu.²⁸

K tomuto závažnému varování v dopise Tesalonickým dodává:

*Ta nepravost již působí, ale jen skrytě, dokud nebude odstraněn z cesty ten, kdo tomu brání.*²⁹

Pokud jde o budoucnost prvokřesťanské církve, trápi-ly Pavla tři věci. Za **prvé**, že zvenčí vnikne opozice. Pavel vnější opozici přirovnává k hubícím vlkům, kteří vniknou do stáda ovcí. Předpovídá kruté pronásledování, kterým se satan pokusí zlikvidovat církev.

Vnější pronásledování, které zde Pavel předpověděl, nebude však církev ohrožovat tak jako při Pavlově **druhé** obavě – odpadnutí uvnitř. Prohlásil: *I mezi vámi samými povstanou...*³⁰ Povstanou lidé, kteří překročí pravdu. Slovo „překročí“ znamená falešně zkomolí pravý význam. Pavel se slzami, úpěnlivě prosil o zachování čistoty víry. Věděl totiž, že nastane odpadnutí. A také nastalo. Tesalonickým napsal:

*Žádným způsobem se nedejte od nikoho oklamat, protože nenastane (Ježíšův druhý příchod), dokud nedojde ke vzpouře proti Bohu a neobjeví se člověk nepravosti, Syn zatracení.*³¹

Třetím Pavlovým zájmem byly tedy počátky odpadnutí, které rychle přijde. Jinými slovy: nebude to trvat dlouho a pronikne to i do církve.

28 Skutky 20,29-31

29 2. Tesalonickým 2,7

30 viz Skutky 20,28-31

31 2. Tesalonickým 2,3

Podrobně si rozeberme tuto vzpouru. V řečtině používá Pavel slovo, které doslova znamená „odvrácení se“ od čistoty víry nebo její opuštění. Pavel varuje, že toto odvrácení od víry bude vedeno *člověkem bezzákonnosti* (hříchu), *člověkem odsouzeným k zatracení*. Tento termín je použit už jen na jediném místě Písma – k popisu Jidáše Iškariotského. Jidáš zradil Ježíše, přitom se však choval jako jeho přítel. Když Jidáš zrazoval svého Pána a Spasitele, projevoval přitom navenek lásku a náklonnost.

Pavel používá stejný termín *člověk odsouzený k zatracení* proto, aby ukázal, že tato mocnost má stejné vlastnosti, jaké měl Jidáš Iškariotský. Jinými slovy: tato mocnost zradí základy evangelia, zatímco bude zachovávat vnější formy a bude vyznávat věrnost. Bude vedena *člověkem bezzákonnosti* (hříchu), který se bude vydávat za Božího muže.

S těmito znalostmi se vraťme k Danielovi. V 8. kapitole byl Danielovi zjeven obraz podobný malému rohu, který *rostl v moci*. Daniel píše, že ... *pravda byla svržena na zem*³² touto mocí.

Už se obraz vyjasňuje? Velký boj staletí nebude boj mezi náboženstvím a protináboženským hnutím. Bude to boj mezi pravdou a bludem. Opozice zvenci bude církev očišťovat a posilovat. Nepřítel, *člověk odsouzený k zatracení*, bude účinněji pracovat zevnitř, aby překroutil pravdu a použil si právě Boží církev k šíření falešného učení. Daniel píše:

*Bude mluvit proti Nejvyššímu a bude hubit svaté Nejvyššího. Bude se snažit změnit doby a zákon. Svati budou vydáni do jeho rukou až do času a časů a poloviny času...*³³

32 Daniel 8,12

33 Daniel 7,25

Takto se odpadnutí v křesťanské církvi určitým způsobem pokusí podkopat Boží autoritu.

Jak jsme zjistili v předchozích kapitolách, Boží autorita je založena na postavení Boha jako Stvořitele a Udržovatele vesmíru – včetně našeho světa. Vzpomeňme, co píše milovaný učedník Jan:

*Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť nastala hodina jeho soudu; poklekněte před tím, kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod.*³⁴

Právo Boha být uctíván a autorita jeho zákona jsou založeny na skutečnosti, že On stvořil hmotný svět. Stvořil také nás. A přesto Daniel píše, že tento „malý roh“ bude natolik drzý, že se bude násilně dožadovat Boží autority a ... *bude se snažit změnit doby a zákon.* Zákony, o kterých se zde hovoří, nelze chápat pouze jako lidské zákony. Lidské zákony se automaticky mění tím, jak se střídá jedno království s druhým. Proto se proctví musí vztahovat k věčným zákonům Nejvyššího. Zasahovat do těchto zákonů znamená v pravém slova smyslu „mluvit proti Nejvyššímu“.

Jak už jsme dříve poznamenali, měnit zákon by bylo v přímém rozporu s Ježíšovými slovy:

*Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, ale naplnit. Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane.*³⁵

Boží zákon bude trvat tak dlouho, dokud budou existovat nebe a země. Zmenšovat tento zákon, snižovat jeho autoritu nebo se pokoušet změnit jeho nařízení je nemyslitelné. Bible jasně uvádí, že maličký roh se právě o to pokusí. A to se také stalo.

34 Zjevení 14,7

35 Matouš 5,17.18

Samozřejmě ne všichni v církvi se poddali odpadnutí. Ti, kteří odmítli, byli pronásledováni. *Svatí budou vydáni do jeho rukou...*, píše prorok.³⁶ To se může vztahovat pouze k náboženskému pronásledování, které potvrzuje i historie.

Všimněme si konce 25. verše: *Bude se snažit změnit doby a zákon...*³⁷ Odkaz na změnu časů je zajímavý a důležitý. Stačí jenom nahlédnout do Božího zákona a najdeme tam jedinou zmínku o čase – o každodenním dni odpočínutí – o sobotě. Jak jsme již zjistili, sobota je Boží svatý den, stálá připomínka jeho stvoření. Bůh odpočinul v sobotu, požehnal ji a posvětil. Bylo to v zahradě Eden a tam bude sobota zachovávána i v budoucnosti. Izaiáš³⁸ říká:

*I stane se, že od novměsíce do novměsíce, od soboty do soboty přicházeti bude všeliké tělo, aby se klanělo přede mnou, praví Hospodin.*³⁹

Otázkou je, který zákon se malý roh „pokusil změnit“. Byla sobota, která je ustanovena v Božím zákoně, někdy změněna? Pokud ano, jak a kdy?

V předchozí kapitole jsme studovali, jak si sobotu připomínali a slavili první křesťané jako svůj den odpočinku a bohoslužeb. Jan měl své vidění v *den Páně*⁴⁰. Církev pokračovala ve svěcení soboty do konce prvního století. Ale brzy ve druhém století začali někteří křesťané dobrovolně světit den ukřižování. Soustředili se na den, kdy byl Ježíš ukřižován, na den, který byl zároveň součástí židovských velikonoč. Ale kvůli řadě židovských vzpour proti Římanům byli Židé stále méně a méně oblíbeni a křesťané začali trpět proto, že

36 Daniel 7,25

37 Daniel 7,25

38 Izaiáš 66,23

39 Kral. překlad

40 Zjevení 1,10

byli původně židovskou sektou. Oslavu přesnic (židovských velikonoc) jako památníku ukřižování mnozí chápali jako další ztotožnění se křesťanů se židovstvím. Proto se někteří křesťané rozhodli pro změnu.

Byl to Sixtus neboli „papa“ křesťanské církve v Římě, který stál na začátku cesty vedoucí k změně dne bohoslužby ze soboty na neděli. Přesvědčil křesťany, aby místo ukřižování oslavovali vzkříšení, které se odehrálo v neděli. Nejprve se tato oslava nekonala každý týden, ale jen jednou do roka. Tím, že křesťané v Římě změnili tuto oslavu na neděli a vztahovali ji ke vzkříšení, distancovali se od Židů.

Došlo však zároveň k tomu, že oslava vzkříšení splynula s radostným římským svátkem na počest slunce. Těm, kteří se obrátili od uctívání slunce, přišel velmi vhod křesťanský jarní svátek konaný v den slunce na počest vzkříšení. Tím, že Sixtus nařídil uctívat vzkříšení – první den v týdnu, je ve skutečnosti postavil do stejné roviny s těmi, kteří uctívají den slunce.

K dalšímu důležitému zásahu v tomto dramatu došlo v roce 200 našeho letopočtu, kdy si papež Viktor snažil vynutit výroční oslavy neděle na památku vzkříšení. Exkomunikoval z církve všechny biskupy, kteří se nepodřídili plánu oslav svátku vzkříšení. Tento výnos vyžadující zachování neděle využil římský biskup jako nástroj k tomu, aby ovládl církev. Římský Sokrates, nadaný církevní historik, později napsal: „Ačkoliv téměř všechny sbory na světě oslavují každý týden posvátná tajemství soboty, přesto křesťané v Alexandrii a v Římě na základě jakési starodávné tradice s tím přestali.“ (SDA Source Book, str. 881) „Starodávnou tradicí“ bylo bezpochyby uctívání neděle, na niž Sixtus a Viktor kladli důraz.

První zákon, který skutečně nařizoval nedělní odpočinek, byl vydán císařem Konstantinem v březnu roku 321 našeho letopočtu. V jeho výnosu je psáno: „Ať soudy a lid bydlící ve městech odpočinou v posvátný den slunce a ať jsou uzavřeny všechny dílny. Lidé na venkově, kteří se zabývají zemědělstvím, však mohou ve své práci svobodně a pod ochranou zákona pokračovat.“ (Tamtéž, str. 999) Církevní historik Philip Schaff k tomu uvádí důležitou poznámku: „Konstantinův nedělní zákon se nesmí přeceňovat... V jeho zákoně není nikde zmínka ani o čtvrtém přikázání ani o Kristově vzkříšení. Kromě toho z něho výslovně vyjímá venkov... Křesťané i pohané byli zvyklí na sváteční odpočinek. Konstantin tyto svátky sjednotil a dal přitom přednost neděli.“ (Tamtéž, str. 999.1000)

Pomalu, ale jistě byly uváděny do chodu události předpověděné Pavlem a Danielem. V roce 386 našeho letopočtu Theodosius I. zakázal v neděli soudní spory a zavedl další zvyk, který je dosud velmi rozšířen v západním světě: „Nikdo se nebude (v neděli) na veřejnosti ani v soukromí dožadovat splacení dluhu.“ Theodosius II. v roce 425 našeho letopočtu obrátil svou pozornost k zábavné činnosti a zakázal v neděli všechny zábavy, cirkusy i divadla. Třetí Synod orleánský v roce 538 zakázal v neděli všechnu práci na venkově. A tak byl krok za krokem adoptován den slunce do křesťanské církve a stal se dnem odpočinku pro většinu křesťanů. Časy (pevně stanovená údobí) byly změněny! (Tamtéž, str. 1001.1002)

Co říká římskokatolická církev ke své úloze při změně soboty? Souhlasí s ní, nebo ne? Jaký k tomu zaujímá postoj?

Římskokatolická církev vidí ve změně soboty znamení moci církve. Jasně to dokazují výroky katolických představených:

1. Jako odpověď na otázku: „Máte nějaký důkaz, že církev má moc ustanovovat svátky?“ Stephen Keenan napsal: „Kdyby takovou moc neměla, nemohla by vykonat to, v čem s ní všechna moderní náboženství souhlasí – nemohla by nahradit uctívání soboty, sedmého dne týdne, uctíváním neděle, prvního dne. Nemohla by provést změnu, pro kterou v Písmu není žádný podklad.“ (Stephen Keenan, Katechismus, str. 174)
2. Další komentář: „Můžete přečíst Bibli od První Mojžíšovy po Zjevení a nenajdete jediný řádek opravňující ke svěcení neděle. Písma kladou důraz na nábožné zachovávání soboty, dne, který my nikdy nesvětíme.“ (Kardinál Gibbons, Víra našich otců, str. 111.112)
3. A monsignore Segur napsal: „Byla to katolická církev, která z pravomoci Ježíše Krista přeložila tento odpočinek na neděli jako památku vzkříšení našeho Pána. Když protestanté zachovávají neděli, uctívají tím vlastně autoritu (katolické) církve.“ (Monsignore Segur, Prosté vyprávění o protestantismu dneška, str. 225)

V časopisu American Sentinel byla zpráva o tom, že otec Enright, římskokatolický kněz, prohlásil: „Bible říká: ‘Nezapomeň světit sobotu.’ Katolická církev říká: ‘Ne! Svou božskou mocí jsem změnila sobotní den a přikazuji ti světit první den týdne.’ A nyní se celý svět v uctivosti sklání před přikázáním svaté katolické církve.“

Stanovisko římské církve je zcela jasné. Daniel předpověděl změnu a katolická církev se k ní hlásí. Ve skutečnosti na tuto změnu pyšně poukazuje jako na důkaz své moci ve věcech náboženského učení.

Vyjádřili se k tomu i reformátoři během protestantské reformace. Například Martin Luther, který sestavoval z velké části Augsburské vyznání, řekl: „(Papežové) hlásají změnu soboty na den Páně, jak se zdá, v rozporu s Desaterem, a přitom nemají pro změnu soboty žádný podklad. Církev by tedy měla převelikou moc, protože osvobozuje od přikázání Desatera.“ (Philip Schaff, Krédo křesťanství, sv. 3., str. 64)

A přes všechny tyto důkazy se stále ještě najdou lidé, kteří říkají: „A jaký je v tom rozdíl? Den jako den! Čas jako čas! To musíme být skutečně tak přesní?“ Věřím, že musíme. Konečně i při svých schůzkách s lidmi by se nám nelíbilo, kdyby se někdo na schůzku dostavil o den později!

V podstatě nejde vlastně o dny, ale o pány. Položme si dvě jednoduché otázky: Jestliže odpočíváme sedmý den týdne a s úctou se klaníme Bohu, koho posloucháme? Posloucháme Boha. Když sedmý den týdne pracujeme nebo ho využíváme ke světským zábavám či podnikání a potom odpočíváme v neděli a světíme tedy první den týdne, koho ve skutečnosti posloucháme? Ne-ní možné, aby to byl Bůh, protože Bůh k tomu nikdy nedal žádné přikázání. Bible říká:

*Víte přece, když se někomu zavazujete k poslušné službě, že se stáváte služebníky toho, koho posloucháte...*⁴¹

41 Římanům 6,16

Ti, kteří po staletí neohroženě následovali zákon Boží, poznali, že čas od času se příkazy lidí rozcházel s příkázáními Boha. Petr byl právě v takové situaci a Bible říká, že došel k tomuto závěru:

*Petr a apoštolové odpověděli: 'Boha je třeba poslouchat, ne lidi.'*⁴² Petr a ostatní apoštolové neváhali, když stáli před rozhodnutím. A v tom jsou nám příkladem. Ačkoliv se může jednat o různé aspekty Božího zákona, zásada zůstává stále stejná: „Musíme poslouchat spíše Boha než lidi!“

42 Skutky 5,29

STALETÍ PODÁVAJÍ SVĚDECTVÍ

„Jeden velmi zaneprázdněný redaktor měl vážné problémy s očima. Dlouhé hodiny trpělivého vysedávání nad drobně psanými rukopisy mu vážně poškodily zrak. Domníval se, že potřebuje nové brýle, a proto navštívil očního lékaře. Ten mu však řekl, že nepotřebuje nové brýle. Jeho oči si potřebují odpočinout. Muž vysvětlil lékaři, že to není možné, že jeho práce si vyžaduje, aby celý den četl a psal. Když lékař nakonec zjistil, že redaktor žije nedaleko mohutného pyrenejského horského hřebenu, poradil mu: ‘Jděte domů a pracujte jako obvykle. Každou hodinu však vstaňte od stolu, vyjděte na balkon a rozhlédněte se po horách. Pohledem do dálky si vaše oči odpočinou od namáhavého čtení rukopisů.’“ (Citováno podle Focus Magazine, sv. 6, čís. 3, str. 8)

Podobně je tomu se sobotou. Bůh chce, aby si naše oči odpočinuly od běžných záležitostí života a zadívaly se do dálky na věčné hodnoty. Sobota je určena k tomu, aby nám pomohla „zaostřit“ pohled na věci, na kterých skutečně záleží. Po staletí měli lidé, kteří věrně zachovávali sobotu, svá srdce a myšlení zaostřené na věci pravé hodnoty.

Dříve než prověříme tyto historické svědky, krátce shrneme, co jsme dosud probrali. Židé pečlivě zachovávali sobotu po celou dobu Starého zákona. Také Ježíš a jeho učedníci věrně zachovávali sobotu v láskyplné poslušnosti vůči svému milosrdnému nebeskému Otci. Každý týden se na ni těšili. V prvním století světili sobotu židé i „pohané“ obrácení na křesťanství.

Několik faktorů ovšem způsobilo, že v následujících staletích byli křesťané přinuceni vzdát se soboty

ve prospěch neděle. Po pádu Jeruzaléma v roce 70 našeho letopočtu a po potlačení židovské vzpoury proti Římanům v roce 135 se Židé rozešli po celé Římské říši. Jejich jméno i náboženství vzbuzovalo tvrdý odpor. Většinou byl Žid považován za nežádoucí osobu.

Jedním z nejzřetelnějších vnějších znaků Žida bylo zachovávání soboty. Pohanská náboženství přikládala po staletí zvláštní důležitost uctívání slunce. Bylo to běžné v Egyptě, Babyloně, Persii i Římě. Nepřekvapuje nás tedy, když mužové, kteří stáli v čele křesťanské církve – ve snaze oddělit se od židovství a zároveň zpřístupnit křesťanství Římu –, udělali z Kristova vzkříšení v první den týdne jakýsi „most“.

Uctívání slunce postupně nabývalo na důležitosti po celé Římské říši. Ačkoliv se zpočátku proti uctívání slunce bojovalo, římský vládce Aurelián, který vládl od roku 270 do roku 275, je velmi podporoval. Počátkem 4. století, 7. března 321, přijal Konstantin, křesťanský římský panovník, první nedělní zákon pod názvem „Neděle, posvátný den slunce“. Církevní a státní vůdcové se postupně sjednotili na tom, že přesunou důraz z pravé biblické soboty na tento náhradní den. Představitelé rané církve se dopouštěli kompromisu a postupně začali na místě pravé biblické soboty vyvyšovat neděli. Přitom se však stále zachovávala i sobota. Věrní zastánci Boží pravdy nebyli ochotni vzdát se Božího nároku na své svědomí. Sobota byla pro ně otázkou poslušnosti vůči Bohu.

HISTORICKÉ DŮKAZY O ZACHOVÁVÁNÍ SOBOTY

Pevný řetěz pravdy se táhne staletími. Pečlivé studium dostupných historických zdrojů z prvního až pátého století odhaluje podivuhodnou skutečnost, že svatost

pravé biblické soboty byla přenesena na neděli v dlouhém a postupném procesu. Dr. Kenneth Strand, profesor církevních dějin na Andrews University v Berrien Springs (Michigan, USA) jednoznačně uvádí, že „až do druhého století neexistuje žádný konkrétní důkaz o tom, že by někde křesťané každý týden světili neděli. První zprávy z tohoto století pocházejí z Alexandrie a z Říma, z míst, která také velmi brzy opustila zachovávání sedmého dne, soboty.“ (Sobota v Písmu a v historii, str. 330, Review and Herald Publishing Association, 1982)

Proč se Alexandrie a Řím vzdaly pravdy o sobotě dříve než většina ostatních měst? Abychom na tuto otázku mohli odpovědět, musíme se blíže seznámit s raným křesťanstvím. Křesťané novozákonní doby – to byli většinou obrácení Židé. Později se však dostaly do církve i zástupy „pohanů“. Zatímco první křesťané se věrně přidržovali požadavků Božího zákona také tím, že zachovávali pravou sobotu, tyto nově obrácení, jejichž dřívější život byl úzce spjat s uctíváním slunce, byli velmi nakloněni myšlence vzdát se soboty. Centrum křesťanství se přesunulo z Jeruzaléma do Alexandrie a Říma. Nově obrácení pohané, kteří nebyli jednotní v otázce soboty a byli zároveň silně ovlivněni Kristovým vzkříšením v neděli a svou vlastní zkušeností s uctíváním slunce, velmi lehce přijali kompromis.

Situace v Alexandrii a v Římě neodrážela stav všech měst v říši. Církevní historik pátého století, Socrates Scholasticus, nám to blíže osvětluje: „Téměř všechny sbory na světě oslavují posvátná tajemství (večeři Páně) každý týden v sobotu. Přesto křesťané v Alexandrii a Římě na základě jakési dávné tradice sobotu přestali zachovávat. Egypťané v sousedství Alexandrie a obyvatelé

Théb se stále shromažďují v sobotu.“ (Socrates Scholasticus, Církevní dějiny, 5.22) „Lidé v Konstantinopoli a téměř všude se shromažďují v sobotu a zároveň i v první den týdne, což se nedělá v Římě ani v Alexandrii.“ (Sozomen, Církevní dějiny, 7.19)

Jak jsme již dříve zjistili, pokus o přenesení svěcení soboty na neděli vždy probíhal velmi pomalu. Když se neděle poprvé prodrala do křesťanských kruhů, byl to stále pracovní den, ale zahrnoval i bohoslužbu na počest vzkříšení. Nedošlo k okamžitému odstranění soboty, jak jasně ukazují výše uvedené citáty. Přibližně po dvě stě let (100-300 našeho letopočtu) se neděle zachovávala vedle pravé soboty. Ale vliv, který uplatňoval Konstantin spolu s ostatními, vedl ke změně dne odpočinku – ze soboty na neděli.

A přesto věrní Boží muži a ženy tomuto trendu vzdorovali. Existující historické dokumenty jsou důkazem hlubokého zájmu o sobotní bohoslužbu. Bůh měl své věrné a poslušné následovníky, kteří bránili jeho pravdu. Ačkoliv svíce sobotní pravdy začala skomírat, věrní zastánci pravdy poslušně střežili plamen.

PRVNÍ STOLETÍ

Josephus. „Neexistuje ani jedno město v Řecku ani v pohanském světě či v jiných národech, kam by se nedostal náš zvyk sedmého dne odpočívát!“ (M'Clatchie, Poznámky a otázky o Číně a Japonsku, vydal Dennys, sv. 4., číslo 7/8, str. 100)

Křesťané prvního století. „Potom duchovní semeno Abrahama uprchlo do Pelly, na druhou stranu Jordánu, kde našlo bezpečné útočiště a mohlo sloužit svému Mistru a zachovávat jeho sobotu.“ (Eusebiovy Církevní dějiny, kniha 3, kap. 5)

Filón. Prohlašuje sedmý den za „svátek nejenom toho či onoho města, ale celého světa“. (M'Clatchie, Poznámky a otázky..., sv. 4, 99)

DRUHÉ STOLETÍ

První křesťané. „První křesťané měli k sobotě velikou úctu a trávili tento den modlitbami a kázáním. A není o tom třeba pochybovat, naučili se to od samotných apoštolů, jak je doloženo také v několika dalších spisech.“ (Dr. T. H. Morer, anglikánská církev, Rozhovory o dni Páně, str. 189, Londýn)

„Sobota byla pevným poutem, které je sjednocovalo s životem celého lidu, při svěcení soboty se řídili nejen příkladem Ježíše, ale také jeho přikázáním.“ (Dějiny neděle, str. 13.14)

Křesťané z pohanů také zachovávali sobotu. (Gieselerovy Církevní dějiny, sv. 1, kap. 2, odst. 30, str. 93)

„Původní křesťané zachovávali židovskou sobotu; ... proto křesťané po dlouhou dobu konali své pobožnosti v sobotu, kdy četli části zákona. To trvalo až do doby laodicejského koncilu.“ (Dílo Jeremy Taylora, sv. IV, str. 416, vydání R. Hebera, sv. XII, str. 416)

„Je jisté, že dávná sobota přece zůstala a byla zachovávána spolu s oslavou dne Páně u křesťanů ve východní církvi, a to asi tři sta let po smrti Spasitele.“ (Pojednání o sobotě, str. 77)

Poznámka: „Dnem Páně“ zde autor myslí neděli, ne sobotu. Tento citát ukazuje, že neděle se začala v prvních stoletích zachovávat brzy po smrti apoštolů.

TŘETÍ STOLETÍ

Egypt (Oxyrhynchus papyrus, 200-250 našeho letopočtu). „Dokud neuděláte ze soboty pravou sobotu (doslovně podle řečtiny: Dokud nebudete sabatovat šabbat),

nevidíte Otce.“ (Oxyrhynchus papyrus, část 1, str. 3, výrok 2, verše 4-11, Londýn, Úřad egyptské výzkumné nadace, 1898)

Palestina až Indie (východní církev). Už v roce 225 existovala velká biskupství nebo sdružení východní církve (světící sobotu), táhnoucí se od Palestiny až do Indie. (Mingana, Rané šíření křesťanství, sv. 10, str. 460)

Indie (buddhistický spor roku 220). Dynastie Kišanů ze severní Indie svolala do Vaisalie známý koncil buddhistických kněží, aby se buddhističtí mniši sjednotili na každotýdenním zachovávání soboty. Na některé mnichy zapůsobily knihy Starého zákona natolik, že začali světít sobotu. (Lloyd, Vyznání Polojaponce, str. 23)

ČTVRTÉ STOLETÍ

Itálie a východ. „Bylo to běžné zvláště ve východních sborech i v některých západních... Protože se zdá, že v milánském sboru ... si soboty vysoce vážili... Ne proto, že by východní sbory nebo někdo jiný z těch, kteří zachovávali tento den, inklinovali k judaismu, ale proto, že se v sobotu scházeli, aby uctívali Ježíše Krista, Pána soboty.“ (Dr. Heylyn, Historie soboty, část 2, odst. 5, str. 73.74, Londýn)

Laodicejský koncil roku 365. „Kánon 16 – V sobotu se budou nahlas číst evangelia a jiné části Písma.“ „Kánon 29 – Křesťané ze sebe nebudou dělat židy a nebudou v sobotu lenořit, ale budou v tento den pracovat. Den Páně však bude zvláště ctěn a křesťané v tento den nebudou, pokud možno, pracovat.“ (Hefeheho Koncily, sv. 2, kniha 6)

Laodicejský koncil byl východním shromážděním, které zastávalo řecký ortodoxní názor. V době konání koncilu východní církev právě posuzovala, zda se má

večeře Páně slavit v sobotu. Laodicejský koncil vlastně svědčí o tom, že na Východě, na rozdíl od Západu, tedy Říma, se znovu prosazovalo zachovávání soboty. To byl zřejmě také jeden z faktorů, které vedly k rozštěpení východní a západní větve křesťanství.

Etiope (Habeš). „Po celá staletí habešská církev světila sobotu čtvrtého přikázání.“ (Ambrož, De Moribus, Brachmanorium Opera Omnia, 1132 in Migne, Patrologia Latina, sv. 17, str. 1131.1132)

Orient. „Pradávní křesťané byli velmi pozorní vůči zachovávání soboty, neboli sedmého dne... Je zřejmé, že všechny orientální sbory a velká část světa měla za svátek sobotu... Podobně nám Athanasius říká, že v sobotu pořádali shromáždění ne proto, že by byli nakaženi židovstvím, ale proto, aby uctili Ježíše, Pána soboty. Epifanius tvrdí totéž.“ (Starožitnosti křesťanské církve, sv. II, kniha XX, kap. 3, oddíl 1, 66.1137.1138)

Persie, 335-375 (40 let pronásledování za Šapura II.). Oblíbená žaloba na křesťany: „Pohrdají naším bohem – sluncem, mají své bohoslužby v sobotu, znesvěcují posvátnou zemi tím, že do ní pohřbívají mrtvé.“ (Pravda vítězí, str. 170, Pacific Press Publishing Association, 1944)

PÁTÉ STOLETÍ

Křesťané 5. století. „Až do pátého století pokračovalo v křesťanské církvi zachovávání židovské soboty.“ (Lyman Coleman, Zkoumání dávného křesťanství, kap. 26, odd. 2, str. 527)

V době Jeronýma (roku 420) opravdoví křesťané v neděli běžně pracovali. (Dr. White, biskup elyjský, Pojednání o sobotním dnu, str. 219)

Francie. „S výjimkou večerních a nočních modliteb se mezi nimi nekonaly žádné veřejné bohoslužby kromě

soboty a neděle.“ (John Cassian, francouzský mnich, Instituce, kniha 3, kap. 2)

John Cassian ve svém klášteře na jihu Francie prosazoval zachovávání soboty i neděle. Učil, že sedmým dnem týdne je sobota stvoření, jak to napsal Bůh svým prstem na kamennou desku a dal lidskému pokolení pro všechny časy. Odmítal přijmout římský plán na zachovávání samotné neděle. Ačkoliv se Cassian snažil ve Francii zavést zachovávání soboty i neděle, římské církevní autority to odmítly. V důsledku toho se jeho plán zachovávat sobotu ve Francii nikdy plně neuskutečnil.

Sidonius (Z promluvy ke gótskému králi Theodorikovi, panovníkovi v letech 454-526). „Je pravda, že původně bylo na Východě zvykem zachovávat sobotu jako den Páně a konat svatá shromáždění, západní národy však na druhé straně v boji za den Páně zavrhlí slavení soboty.“ (Apollinaris Sidonii Epistole, lib. 1,2; Migne, 57)

Konstantinopol. „Lid Konstantinopole a téměř všech míst se shromažďuje v sobotu a zároveň v první den týdne. Tento zvyk není uchováván v Římě ani v Alexandrii.“ (Socrates, Církevní dějiny, kniha 7, kap. 19)

Egypt. „V Egyptě je několik měst a vesnic, kde se na rozdíl od zvyklostí zavedených všude jinde lidé scházejí v sobotu večer, a přestože se před tím navečeří, účastní se tajemství.“ (Sozomen, Církevní historie, kniha 7, kap. 19)

UPRCHLÝ OTROK A DĚDIC TRŮNU SVĚDČÍ O BIBLICKÉ PRAVDĚ

V tichu, které panovalo ve vesničce, byl Patrick zbit a odvečen do čekající lodi. Když po čase nabyt vědomí, uvědomil si, že ho převážejí do Irska jako otroka.

Zakrátko se mu podařilo uniknout. Uprchl do Galie, kde uslyšel kázání Kristova evangelia. Přijal je a byl pokřtěn. Protože cítil povinnost kázat evangelium v zemi svého otroctví, vypravil se zpět do Irska. Zde měl působivá biblická kázání, která vedla celé zástupy lidí ke kříži. Jeho hluboce duchovní kázání zaujala dokonce i krále Irska.

Stalo se, že Patrick pokřtil spolu s tisíci dalšími i králova syna Conalla. Conallův vnuk Columba byl dědicem královského trůnu po své matce Eithne. Přijal od Patricka biblické poselství a šel dokonce tak daleko, že se rozhodl vzdát se pro Krista trůnu. Spolu s Patrickem se držel Bible jako jediného základu víry. Silný důraz kladl na deset přikázání, která nazýval „Kristovým zákonem“.

Duch Boží mocně působil skrze Columbu. Asi v roce 563 založil Columba křesťanskou školu a misijní středisko na malém ostrově Iona, poblíž britského pobřeží. Pravděpodobně sám opsal ručně nejméně třistakrát Nový zákon a zároveň i dlouhé pasáže ze Starého zákona.

Podle Dr. Leslie Hardingea v jeho vynikajícím díle *Keltská církev v Británii* byla jedním z význačných rysů Keltů posvátná úcta k biblické sobotě. Takto jsou zaznamenány poslední hodiny Columbova života: „Po 34 letech usilovné práce ve Skotsku jasně a otevřeně předpověděl svou smrt. V sobotu 9. června řekl svému učedníku Diermitovi: ‘Dnešní den se nazývá sobota, je to den odpočínutí, a tím bude i pro mě, neboť ukončí moji práci.’“ (Keltská církev v Británii, 1972, str. 80-89)

Andrew Lang o dějinách keltské církve napsal: „Pracovali v neděli, ale sobotu zachovávali jako šabbat.“ (Andrew Lang, *Historie Skotska*, sv. 1, str. 96) V pečlivě kronikářsky vedené Náboženské historii Skotska dodává

Moffat: „Zdá se, že v raných dobách keltské církve v Irsku i ve Skotsku bylo zvykem zachovávat sobotu, židovský šabbat, jako den odpočínutí od práce. Drželi se doslovně sedmého dne podle čtvrtého přikázání.“ (str. 140)

„Boží bojovníci, Patrick a Columba – jeden uprchlý otrok a druhý dědic trůnu – chránili světlo Boží pravdy a osvěcovali jím v době temna Irsko a Skotsko.“ (Pravda vítězí, str. 108, Pacific Press Publishing Association, 1944)

ŠESTÉ STOLETÍ

Skotská církev. „V tomto případě se zdá, že se řídili zvykem, který lze vystopovat v irské rané klášterní církvi. Podle něho považovali sobotu za den odpočínutí, kdy odpočívali od veškeré své práce.“ (W. T. Skene, Tvrdý život sv. Columby, 1874, str. 96)

Skotsko, Irsko. „Zdá se, že zde narážíme na zvyk zachovávaný v irské rané klášterní církvi, na zvyk zachovávat jako den odpočinku sobotu neboli šabbat.“ (Bellesheim, katolický historik, Historie katolické církve ve Skotsku, sv. 1, str. 86)

SEDMÉ STOLETÍ

Skotsko a Irsko. James C. Moffat, profesor církevních dějin v Princetonu, říká: „Zdá se, že v raných dobách keltské církve v Irsku i ve Skotsku bylo zvykem zachovávat sobotu, židovský šabbat, jako den odpočínutí od práce. Drželi se doslovně sedmého dne podle čtvrtého přikázání.“ (Církev ve Skotsku, 140)

„Keltové používali latinskou Bibli, která se lišila od Vulgaty. Zachovávali sobotu jako den odpočinku a v neděli měli zvláštní náboženské bohoslužby.“ (Flick, Nástup středověké církve, str. 237)

Papež Řehoř I., 590-604. „Řehoř, z milosti Boží biskup, svým milovaným synům, občanům Říma: Donesla se ke mně zpráva, že určití lidé zvráceného ducha mezi vámi rozsévají věci převrácené a protivící se svaté víře a přitom zakazují, aby bylo v sobotu cokoliv konáno. Jak je mohu jinak nazvat než jako hlasatele antikrista?“ (Dopisy, kniha 13,1)

OSMÉ STOLETÍ

Koncil v Liftinae v Belgii roku 745 (za účasti Bonifáce). „Třetí papežský proslov tohoto koncilu varuje před zachováváním soboty s odkazem na výnos laodi-cejského koncilu.“ (Dr. Hefele, Dějiny koncilů, 3, 512, oddíl 362)

Indie, Čína, Persie atd. „Široce rozšířené a trvalé bylo zachovávání sedmého dne, soboty, mezi věřícími východní církve a křesťany sv. Tomáše v Indii, kteří nikdy neměli spojení s Římem. Udržovalo se také mezi těmi sbory, které se odtrhly od Říma po koncilu v Chalcedonu, byli to Habešané, jakobité (přívrženci anglického krále Jakuba), maronité (členové syrsko-křesťanské církve v Libanonu) a Arméni.“ (Schaff-Herzog, Nová encyklopedie náboženského poznání, heslo nestoriáni)

Čína – rok 781. V roce 781 byl do mramoru vyryt známý čínský památník, který hovoří o růstu křesťanství v Číně v té době. Nápis se skládá ze 763 slov a byl odkryt v roce 1625 poblíž města Čchang-an. Nyní je uložen v „Tabulovém háji“ v Čchang-anu. Následující úryvek opsaný z kamene dokazuje, že sedmý den – sobota – hrál určitou roli v téže době i v Číně. „Sedmého dne poté, co jsme očistili svá srdce a dosáhli odpuštění našich hříchů, přinášíme oběti. Je těžké pojmenovat toto náboženství, tak dokonalé a tak výjimečné. Svými zářivými

předpisy osvĕcuje temnotu.“ (M. l' Abbe Huc, Křestanství v Āinĕ, sv. I, kap. 2, str. 48.49)

DEVĀTĚ STOLETĪ

Bulharsko. „Bulharsko bylo v počĀtcĭch svĕ evangelizace vyuĕovĀno, ŷe v sobotu se nemĀ dĕlat ŷĀdnĀ prĀce.“ (Hefele, Dĕjiny koncilŭ, sv. 4, odd. 478)

Papeŷ MikulĀŷ I. odpovĭdĀ na dopis Borise, bulharskĕho panovnĭka.

„OtĀzka 6 – V nedĕli je dovoleno koupĀnĭ. OtĀzka 10 – Ālovĕk musĭ přestat pracovat v nedĕli, ale ne v sobotu.“ (Hefele, 4, 346-352, odd. 478)

„Papeŷ MikulĀŷ I. poslal v devĀtĕm stoletĭ vlĀdci Bulharska dlouhŭ dokument o tom, ŷe nikdo nemĀ pracovat v nedĕli, ale ŷe se to netŷkĀ soboty. Vedoucí řeckĕ cĭrkvĕ napadl papeŷstvĭ a exkomunikoval papeŷe.“ (Pravda vĭtĕzĭcĭ, str. 232)

DESĀTĚ A JEDENĀCTĚ STOLETĪ

Vŷchodnĭ cĭrkev – KurdistĀn. „NestoriĀni nejedĭ vepřovĕ maso a zachovĀvĀjĭ sobotu. Nevĕrĭ na ušnĭ zpovĕdĭ ani na oĀistec.“ (Schaff-Herzog, NovĀ encyklopedie nĀboŷenskĕho poznĀnĭ, heslo nestoriĀni)

Skotsko. „Dalŷĭm jejich zvykem bylo zanedbĀvat den PĀnĕ tĭm, ŷe se vĕnovali vŷem druhŭm svĕtskĕho podnikĀnĭ stejnĕ jako v ostatnĭ dny. Protoŷe to bylo v rozporu se zĀkonem, snaŷila se je (krĀlovna Margareta) rozumem i svou autoritou přĕsvĕdĀit. Oslavujme den PĀnĕ kvŭli vzkřĭŷenĭ naŷeho PĀna, kterĕ se stalo prĀvĕ tohoto dne, a uŷ nikdy nic v tento den nedĕlejme. Mĕjme stĀle na mysli, ŷe v tento den jsme byli vykoupĕni z otroctvĭ dĀbla. Poŷehnanŭ papeŷ Řehoř zastĀvĀ stejnŭ nĀzor.“ (Turgot, ŷivot sv. Margarety, str. 49, Knihovna Britskĕho muzea)

Historik Skene komentuje dílo královny Margarety: „Další její námitkou bylo, že neuctívají řádně den Páně, ale ukazuje se, že se řídí zvykem, který můžeme vystopovat v rané irské církvi, podle kterého zachovávají sobotu jako den odpočinku, odpočinku od veškeré práce.“ (Skene, *Keltské Skotsko*, sv. 2, str. 349)

Skotsko a Irsko. T. Ratcliffe Barnett ve své knize o vznětlivé katolické královně Skotska, která se v roce 1060 poprvé pokusila zlikvidovat Columbovy bratry, píše: „Tímto způsobem zřejmě Skotové udržovali tradici dávné irské církve, která místo neděle zachovávala jako den odpočinku sobotu.“ (Barnett, *Margareta Skotská – královna a svatý*, str. 97)

Řecká církev. „Zachovávání soboty je, jak každý dobře ví, předmětem ostré rozepře mezi Řeky a Latiny.“ (Neale, *Historie svaté východní církve*, sv. 1, str. 731)

Poznámka: Jde o rozdělení východní a západní církve v roce 1054.

ALPSKÉ ECHO A ŘETĚZ PRAVDY

Dokonce ani za největšího pronásledování ze strany papežské moci v době středověku nezůstala sobota jako den odpočinku úplně v zapomnění. Ačkoliv se nedochovalo ucelené historické doklady o tom, že všichni valdenští zachovávali biblickou sobotu, je jasné, že někteří tak činili. Valdenští tvořili skupinu křesťanů věřících Bibli, kteří kromě Písem nepřijali žádné jiné vyznání. Ježíše považovali za jedinou hlavu církve. Pro toto své přesvědčení byli často zběsile pronásledováni.

Ze svých horských úkrytů v jižní Francii a severní Itálii se vydávali jako obchodníci do francouzských, švýcarských a italských měst. Ostražitě vyhledávali ty,

kteří toužili po pravdě, přitom často rozdávali s nasazením svého vlastního života vzácné ručně opisované biblické rukopisy, které měli pečlivě zašité do svých dlouhých splývavých plášťů.

Dr. Daniel Augsburg z Andrews University (Michigan, USA) o valdenských uvádí: „... je zajímavé si povšimnout, že tam, kde měli valdenští největší úspěchy, se potom zachovávala sobota.“ (Daniel Augsburg, *Sobota v Písmu a historii*, str. 208, Review and Herald Publishing Association, 1982) Není sporu o tom, že svým důrazem na Písmo, vedli valdenští k hlubšímu porozumění, jak je důležité zachovávání soboty.

V roce 1420 bylo při jedné příležitosti v severní Francii vyzraženo tajné setkání skupiny světicí sobotu. Bylo uvězněno asi šestnáct lidí. Spolu se svým kazatelem byli předvedeni před církevní soud. Soudní dokumenty z tohoto období zaznamenávají, že tato skupina byla obžalována z kacířství. Kromě jiného byli obviněni ze „zachovávání soboty jako dne odpočinku“. Kazatel této skupiny, Bertoul Thurin, byl popraven za to, že světil sobotu. (Daniel Augsburg, *Sobota v Písmu a historii*, str. 209)

Ve své knize „Pravda, nebo propaganda“ George Vandeman popisuje tento příběh: „Před několika lety prováděl jeden kazatel skupinu mladých lidí údolím Piemontu. Jednoho večera zpívali u táborového ohně a vyprávěli si misijní příběhy. Přiblížili se k nim někteří z valdenských a ve tmě je napjatě poslouchali. Byli dojati, když slyšeli svědectví těchto mladých lidí a písně o druhém Kristově příchodu.“

Když písně a příběhy dozněly, starší valdenských postoupil ze tmy do světla táborového ohně a řekl: ‘Musíte pokračovat! My, valdenští, máme za sebou velkou

minulost. Smíme být hrdi na svůj lid, který bojoval za to, aby světlo pravdy zářilo nad těmito horami a údolími... Toto je naše dědictví z minulosti. Ale ve skutečnosti nemáme žádnou budoucnost. vzdali jsme se učení, kterému jsme kdysi věřili. Je to smutné, že nemáme odvahu jít vpřed vstříc budoucnosti. Vy musíte pokračovat!

Volání staletí se ozývá chodbami času, v této chvíli zaznívá jako echo v našich uších. Někdo musí pokračovat. Někdo musí nést dál pochodeň pravdy.“ (George Vandeman, Pravda, nebo propaganda, str. 164.165, Pacific Press Publishing Association, 1986)

DVANÁCTÉ STOLETÍ

Lombardie. „Ty, kteří zachovávají sobotu, lze vystopovat v době Řehoře I., Řehoře VII. a ve dvanáctém století v Lombardii.“ (Strongova encyklopedie, 1, 660)

Valdenští. „Mezi dokumenty nám stejní lidé podávají výklad deseti přikázání, který Boyer datuje do roku 1120. Takové zachovávání soboty, kdy přestaneme konat světskou práci, je radostí.“ (Blair, Historie valdenských, sv. 1, str. 220)

Wales. „Existují důkazy o tom, že ve Walesu všeobecně převažovala sobota až do roku 1115, kdy se v St. Davisu usídlil římský biskup. Staré welšské sbory světicí sobotu se ale ani potom všechny nesklonily před Římem, ale utekly do úkrytů.“ (Lewis, Baptisté sedmého dne v Evropě a Americe, sv. 1, str. 29)

Pasagíni. Papežský spisovatel Bonacuisus proti „pasagínům“ napsal: „Není málo těch, kteří dobře vědí, jaké jsou bludy takzvaných pasagínů... Za prvé učí, že bychom měli zachovávat sobotu. A dále, aby byl jejich blud ještě větší, odsuzují a zavrhují všechny církevní otce a celou římskou církev.“ (D'Achery, Spicilegium I,

str. 211-214; Muratory, *Antiq. med. aevi.* 5, str. 152; Hahn, 3, 209)

Maďarsko, Francie, Anglie, Itálie, Německo. O pasagínech světících sobotu: „Je úplně neuvěřitelné, jak se v této době šíří bludy. Od Bulharska až k Ebro, ze severní Francie až k Tiberu, všude se s nimi setkáváme. Jsou jimi zamořeny celé země, jako např. Maďarsko a jižní Francie. Rozmáhají se v řadě dalších zemí: v Německu, v Itálii, v Holandsku, a dokonce i v Anglii.“ (Dr. Hahn, *Dějiny kacírů*, 1, 13.14)

TŘINÁCTÉ STOLETÍ

Valdenští. „Říkají..., že by se měla zachovávat sobota.“ (Církevní historie dávné církve Piemontu, str. 169)

„Inkvizitoři... (tvrdí), že znamením valdenského, který nebyl hoden ničeho jiného než odsouzení k trestu smrti, bylo, že následoval Krista a snažil se zachovávat Boží přikázání.“ (H. C. Lea, *Historie inkvizice ve středověku*, sv. 1)

ČTRNÁCTÉ STOLETÍ

Valdenští. „Máme uctívat jednoho jediného Boha, který je mocen nám pomoci, ale ne mrtvé svaté. Měli bychom světít sobotní den.“ (Lutherovi předchůdci, str. 38)

Anglie, Holandsko, Čechy. „Psali jsme o sobotářích v Čechách, Transylvánii, Anglii a Holandsku v letech 1250 až 1600.“ (Wilkinson, str. 309)

Norsko. „Dále také v ‘Katechismu’, který se používal ve čtrnáctém století, znělo čtvrté přikázání takto: ‘Nezapomeneš světít sedmý den.’“ (Citováno z Dokumentů a studií týkajících se historie Lutherova katechismu v norských sborech, str. 89, Christiania, 1893)

„Také kněží působí na lid, aby světil sobotu jako neděli.“ (Teologické spisy pro evangelickou luterskou církev v Norsku, sv. 1, str. 184, Oslo)

PATNÁCTÉ STOLETÍ

Čechy. Češi byli v kontaktu s valdenskými, kterých bylo hodně v Rakousku, Lombardii, Čechách, v severním Německu, v Durynsku, Brandenbursku a na Moravě. Erasmus poukázal, jak přísně zachovávali čeští valdenští sedmý den, sobotu.“ (Armitage, Historie baptistů, str. 318; Cox, O sobotní otázce, sv. 2, str. 201.202)

„Erasmus vydává svědectví o tom, že až asi do roku 1500 byli mezi Čechy ti, kteří zachovávali úzkostlivě sedmý den a byli nazýváni sobotáři.“ (Cox, O sobotní otázce, sv. 2, str. 201. 202; Pravda vítězí, str. 264)

Norsko, církevní koncil konaný v Bergenu 22. 8. 1435. „První otázka se týkala svěcení soboty. Pozornost arcibiskupa zaujalo, že lidé na různých místech království se odvažují světit sobotu. Jak se uvádí, je to přísně zakázáno v Církevním zákoně, aby si někdo zachovával nebo ustanovoval jiné svátky kromě těch, které jmenoval papež, arcibiskup nebo biskupové.“ (R. Keyser, Historie norské církve za katolicismu, sv. II., str. 488, Oslo, 1858)

„Dozvídáme se, že někteří lidé v různých částech království přijali a zachovávají sobotu. Je to přísně zakázáno v kánonu svaté církve, aby si někdo nebo všichni zachovávali nějaké dny kromě těch, které nařídil svatý papež, arcibiskup nebo biskupové. Napříště nesmí být zachovávání soboty dovoleno za žádných okolností, jak nařizuje církevní kánon. Proto všem přátelům Božím po celém Norsku, kteří chtějí být poslušni svaté církve, radíme, aby zanechali tohoto zla, zachovávání soboty.

Ostatním zakazujeme pod přísným církevním trestem světit sobotu.“ (Dip. Norveg., 7, 397)

Norsko, církevní sněm v Oslo r. 1436. „Pod stejným trestem je zakázáno světit sobotu tím, že by se ustalo od práce.“ (Historie norské církve, str. 401)

Francie – valdenští. „Ludvík XII., král francouzský (1498-1515), se od nepřátel valdenských, obývajících část provincie Provence, dozvěděl, že na jejich účet bylo připsáno několik odporných zločinů. Vyslal vrchního vyšetřovatele a jistého doktora ze Sorbonny, aby celou záležitost prověřili. Po návratu mu sdělili, že navštívili všechny jejich sbory, ale nikde nenašli ani stopu po takových zločinech, ze kterých byli obviněni. Naopak, zachovávali sobotní den, dbali o obřad křtu podle původní církve, vychovávali své děti podle zásad křesťanské víry a Božích přikázání. Když král slyšel zprávu svých komisařů, s přísahou prohlásil, že jsou to lepší lidé než on sám a jeho lid.“ (Historie křesťanské církve, sv. II, str. 71.72, třetí vydání, Londýn 1818)

*PÁN SOBOTY – MISTR,
PRO KTERÉHO STOJÍ ZA TO ZEMŘÍT*

Oswald Glait znovu a znovu riskoval pro pravdu o sobotě svůj život. V roce 1545 byl na své evangelizační cestě po střední Evropě zajat. Po roce a šesti týdnech ve vězení se o půlnoci probudil a uslyšel hřmot vojáků pochodujících k jeho cele. Krutí žoldnéři mu spoutali ruce i nohy, vlekli ho přes celé město a potom hodili do Dunaje. Ani si neuvědomili, že pravda, za kterou položil svůj život, se stejně jako kruhy na vodě, které vzniknou, když do klidné hladiny rybníka hodíme kámen, rychle rozšíří po celé střední Evropě.

Tato pravda se rozšířila do Velké Británie a Skandinávie a později byla přenesena do Ameriky. Některým

Angličanům, kteří zachovávali sobotu, to stálo za to, aby pro Pána soboty umírali.

Jeden z nich, John James, měl v sobotu 19. října 1661 odpoledne kázání, když vtom stráž vtrhla do jeho sboru a požadovala ve jménu krále Karla II., aby přestal kázat. Protože to nebyl člověk, který by se nechal lehce zastrašit, pokračoval dál. James byl uvězněn a na základě falešných obvinění odsouzen. Bylo určeno, aby byl oběšen, koněm vlečen přes celé město a nakonec sekerou rozsekán na kusy. Bez ohledu na to, že jeho žena se dvakrát statečně přimlouvala u krále, byl tento rozsudek vykonán. Jeho tělo bylo pověšeno a potom rozřezáno. Vyňali mu srdce z hrudi a uvrhli do ohně. Hlavu přibili na kůl před jeho sborem jako odstrašující příklad pro každého, kdo by chtěl zachovávat sedmý den, sobotu.

Svědectví Johna Jamese o pravdě hovoří také dnes k nám. Jeho odvaha svědčí o Boží moci, jeho krev symbolicky volá ze země: „Nikdy nedělejte kompromis, když se jedná o pravdu!“ Slova Písma jako silný hlas zaznívají k našemu pokolení:

„Proto i my, obklopeni takovým zástupem svědků, odhodme všecku přítěž i hřích, který se nás tak snadno přichytí, a vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo.“⁴³ (Merwyn Maxwell, Řekni to světu, str. 71-78, Pacific Press Publishing Association, 1976)

ŠESTNÁCTÉ STOLETÍ

Švédsko. „Toto nadšení pro svěcení soboty trvalo dlouhou dobu, trestány byly i maličkosti, které by nějak mohly podporovat zachovávání soboty.“ (Biskup Anjou, Historie švédské církve)

43 Židům 12,1

Lichtenštejnsko. „Sobotáři učí, že se má zachovávat skutečný den odpočinku, tj. sobota. Říkají, že neděle je papežský vynález.“ (Wolfgang Capito, Vyvrácení soboty, vydáno roku 1599)

Čechy. Dr. R. Cox říká: „Z jedné pasáže u Erasma jsem zjistil, že v raných dobách reformace, kdy psal, byli v Čechách sobotáři, kteří nejenom zachovávali sedmý den, ale byli prý ... v sobotním odpočinku zásadoví.“ (Cox, O sobotní otázce, sv. II, str. 201.202)

Historikův seznam církví – 16. století. „Říká se jim sobotáři, protože odmítají zachovávat den Páně tak, jak není v Písmu přikázáno. Tvrdí, že jedině sobota je svatá, protože Bůh v tento den odpočinul a přikázal jej světit a v něm odpočívát.“ (A. Ross)

Německo – Dr. Eck, když potíral reformátory. „Církev však přeložila odpočnutí ze soboty na neděli ze své vlastní moci, bez Písma.“ (Enchiridion Dr. Ecka, 1533, str. 78.79)

Evropa. Kolem roku 1520 našli mnozí z těch, kteří světili sobotu, útočiště na panství lorda Leonhardta Lichtensteina, „protože Lichtensteinové se věrně drželi pravé soboty“. (J. N. Andrews, Historie soboty, str. 649)

Finsko, 6. 12. 1554 – Dopis švédského krále Gustava Vasy I. finskému lidu. „Před časem jsme se doslechli, že někteří lidé ve Finsku upadli do velikého bludu a zachovávají sedmý den, zvaný sobota.“ (Státní knihovna v Helsinkách, Říšský registr, Vom J., díl B.B., 1120, 175-180a)

Holandsko a Německo. Barbara z Thiersu, která byla popravena v roce 1529, řekla: „Bůh nám přikázal odpočívát v sedmý den.“ O další mučednici, Kristíně Tolingerinové, je napsáno toto: „Pokud jde o svátky a neděle, tvrdí: ‘V šesti dnech Bůh stvořil svět, sedmého dne

odpočinul. Ostatní svátky zavedli papežové, kardinálové a arcibiskupové.”“ (Mučednictví Kristovy církve v období reformace od vévody T. J. van Braghta, 1, str. 113. 114, Londýn, 1850)

SEDMNÁCTÉ STOLETÍ

Anglie. „Zde v Anglii je asi devět nebo deset sborů, které zachovávají sobotu, kromě mnoha dalších roztroušených učedníků, kteří jsou v neobyčejně velké míře chráněni.“ (Stennetovy dopisy, 1668 a 1670. Cox, 1, 268)

Thomas Bamphield, který byl mluvčím jednoho z Cromwellových parlamentů, psal také obhajobu na zachovávání sedmého dne. Pro své náboženské zásady byl uvězněn v Ilchesteru. (Calamy, 2, 260)

Švédsko a Finsko. „S těmito názory se můžeme setkat téměř po celém území Švédska této doby – včetně Finska a severního Švédska. V oblasti Uppsaly zachovávají zemědělci místo neděle sobotu. Kolem roku 1625 se v těchto zemích tato náboženská tendence zdůrazňovala natolik, že sobotu jako den odpočinku nezachovávali pouze obyčejní lidé, ale dokonce i mnozí kněží.“ (Historie švédské církve, sv. I., str. 256)

Amerika. „Stephen Mumford, první člověk světící sobotu v Americe, přišel z Londýna v roce 1664.“ (Jas. Bailey, Historie gen. konf. baptistů sedmého dne, str. 237.238)

Anglie – Karel I., 1647, členům parlamentu: „V Písmu nikde nelze najít důkaz, že by se sobota už neměla svítit a měla by být změněna na neděli. Musí to být tedy autorita církve, která ji změnila a nahradila jiným dnem.“ (Cox, Sobotní zákony, str. 333)

OSMNÁCTÉ STOLETÍ

Německo – Tennhardt z Norimberku. „Přísně zachovává učení o sobotě, protože je to jedno z deseti přikázání.“ (Bengelův Život a dílo, str. 579, Burk) „Nelze prokázat, že neděle zaujala místo soboty.“ (str. 366)

„Pán Bůh posvětil poslední den týdne. Antikrist na druhé straně ustanovil první den týdne.“ (Tennhardtovy spisy, str. 49, tištěno roku 1712)

Čechy a Morava. Takto popisuje jejich historii od roku 1635 do roku 1867 Adolf Dux: „Sobotáři žili v hrozných podmínkách. Jejich knihy a spisy musely být převezeny do Karlovy konzistoře, aby tam byly předány plamenům.“ (Z Maďarska, str. 289-291; Lipsko, 1880)

Moravští bratři – hrabě Zinzendorf. V roce 1738 Zinzendorf napsal o tom, jak zachovává sobotu, toto: „Již mnoho let věnuji sobotu odpočinku a neděli hlásání evangelia.“ (Budyšínský soubor, odd. 8, str. 224, Lipsko, 1742)

Amerika, 1741 (Moravští bratři po příjezdu Zinzendorfa z Evropy). „Zvláště si zaslouží pozornost jeho rozhodnutí zachovávat se sborem v Betlehemu sedmý den jako den odpočinku.“ (Tamtéž, str. 5, 1421.1422)

„Avšak předtím, než začal Zinzendorf a moravští bratři v Betlehemu takto zachovávat sobotu, byla už malá skupina Němců světicích sobotu v Pensylvánii.“ (Viz Ruppova Historie náboženských denominací ve Spojených státech, str. 109-123)

DEVATENÁCTÉ STOLETÍ

Dánsko. V roce 1875 začal kazatel M. A. Sommer zachovávat sedmý den a ve svých církevních novinách *Indovet Kristendom* číslo 5, 1875, napsal působivý článek o pravé sobotě. V dopise staršímu Johnu G. Mattesonovi

uvádí: „Mezi baptisty zde v Dánsku se hodně hovoří o sobotním přikázání... Nicméně jsem zřejmě jediný kazatel v Dánsku, který je adventistům nejbliže a který už mnoho let hlásá Kristův druhý příchod.“ (Advent Tidende, květen 1875)

Švédsko, baptisté. „Odvažujeme si ukázat, že posvěcení soboty má svůj základ a původ v zákoně, který Bůh při samotném stvoření zavedl pro celý svět, v důsledku toho je závazné pro všechny lidi všech dob.“ (Evan-gelista, 30. 5. 1863, str. 169, Stockholm, časopis švédské baptistické církve)

Amerika. „Vidíme tedy, že proroctví Daniela (Daniel 7,25) se naplnilo, malý roh mění ‘doby a zákon’. Je patrné, že všichni, kteří první den považují za den odpočinku, jsou světiteli papežovy neděle a přestupníky Boží soboty.“ (T. M. Preble, 13. 2. 1845)

Adventisté sedmého dne. Jsou to křesťané věřící Bibli. Zachovávají sobotu podle deseti přikázání Božího zákona.

SVĚDECTVÍ CÍRKEVNÍCH AUTORIT

V krátkém přehledu jsme sledovali, jak ve všech stoletích žili lidé zachovávající sobotu. V této kapitole se seznámíme se stanoviskem desítek protestantských i katolických pisatelů – jak historiků, tak teologů – přiznávajících, že sobotu nezměnil Kristus ani jeho učedníci, ale církev v raných dobách křesťanství.

Začneme u Augusta Neandera, zřejmě největšího ze všech církevních historiků, který ve své *Obecné historii křesťanského náboženství a církve*, sv. 1, str. 187, uvádí: „Svátek slunce, stejně jako všechny ostatní svátky, byl pouze lidským nařízením; apoštolové ani raná církev neměli ani v nejmenším úmyslu změnit zákon o sobotě a přenést svěcení soboty na neděli.“

To dále potvrzuje Schaff-Herzogova *Encyklopedie náboženského poznání*: „Neděli (v římském kalendáři *dies solis*, ‘den slunce’, protože byl zasvěcen slunci), první den týdne, přijali první křesťané za den bohoslužby. ‘Slunce’ uctívané Římany pokládali za ‘Slunce spravedlnosti’... V Novém zákoně nejsou žádná nařízení pro zachovávání neděle, ani tam není nic o tom, že by ji někdo zachovával.“ (Sv. VI, Neděle, str. 2259, 3. vydání)

Konstantinův životopisec, když psal o kompromisech rané křesťanské církve, uvedl: „Tendenci ke kompromisům v zájmu získání pohanů zdůraznil první občanský nedělní zákon v roce 321, který vydal římský císař Konstantin. Byl to jeden z prvních oficiálních zákonů po jeho formálním přijetí křesťanství, kdy se

poddal duchovnímu vedení římskokatolického kněžstva a z kněží si udělal své rádce.“ (Eusebius, Život Konstantina, kniha 1, kap. 32, in Nicejští a postnicejští otcové, druhá řada, sv. 1, str. 491)

Všimněte si také pohanského označení neděle v úvodních větách Konstantinova prvního nedělního zákona: „Ať soudy a lidé bydlící ve městech odpočinou v posvátný den slunce (což je neděle) a ať jsou uzavřeny všechny dílny.“ Zde je výrazný rozdíl oproti sobotnímu zákonu našeho Pána, který nic neříká o „posvátném“ slunci, ale uctívá Stvořitele slunce.

Římskokatolická církev cituje jako oficiální pramen laodicejský koncil, který přenesl „svatost ze soboty na neděli“. Všimněte si, co se píše v jednom katechismu:

„Otázka: Který den je dnem odpočinku?

Odpověď: Sobota je dnem odpočinku.

Otázka: Proč zachováváme neděli místo soboty?

Odpověď: Místo soboty zachováváme neděli, protože katolická církev na laodicejském koncilu přenesla slavnostní obřady ze soboty na neděli.“ (Peter Geiermann, Katechismus pro ty, kteří přešli ke katolickému učení, str. 50, 2. vydání, 1910)

Konstantin vydal nejméně tři dekrety týkající se zachování neděle. A od jeho doby vládcové i papežové přidávali další zákony, které podporovaly zachování neděle. Bez ohledu na tyto zákony však pravda o sobotě žila po celý středověk díky věrným Božím mužům a ženám, kteří si nenechali pošpinit svědomí. Reformace se svým důrazem na Bibli a jedině Bibli vzbudila několik duchovních velikánů světících sobotu.

Andrew Fisher, dříve katolický kněz, pečlivě zvažoval své rozhodnutí světit sobotu. Opíral se o to, že sobotní přikázání není součástí ceremoniálního zákona,

protože bylo ustanoveno při stvoření, dříve než obětní systém. Citoval Matouše (Matouš 5,17.18) a ukazoval, že Ježíš nezrušil ani jediné písmenko ze zákona. Odkazoval na Jakuba 2,10-12 a tvrdil, že učedníci nezměnili sobotu. Tvrdil, že uctívání neděle je přímým naplněním proroctví u Daniela 7,25. Pro svoje názory Fisher také ztratil svůj život. V roce 1529 byl spolu se svou ženou odsouzen k trestu smrti.

Ke změně soboty se vyjadřovali také protestantští reformátoři. V šestnáctém století přijal sobotu Lutherův letitý spolupracovník, Andreas Karlstadt. V roce 1524, dva roky po rozchodu s Lutherem, napsal rozsáhlé pojednání pod názvem „O sobotě a nařízených svátcích“. Velmi zajímavá je Lutherova reakce na toto pojednání o sobotě. „Ano, pokud by měl Karlstadt napsat více o sobotě, musela by neděle ustoupit a světili bychom sobotu jako den odpočinku.“ (Citováno podle Sobota v Písmu a historii, str. 217, Review and Herald Publishing Association, 1982)

Ve svém slavném Augsburském vyznání uvedl Luther mocný výrok ukazující, jak hluboce pochopil tento významný bod: „Jak se zdá, katolíci tvrdí, že sobota se změnila na neděli v rozporu s Desaterem. Ničím jiným se také nechlubí více než změnou sobotního dne odpočinku. Veliká, říkají, je moc a autorita církve, protože zbavila závaznosti jedno z deseti přikázání.“ (Luther, Augsburské vyznání, citováno podle Philip Schaff, Kréda křesťanství, sv. 3, str. 64)

K Lutherovu soudnímu slyšení předvolal arcibiskup Reggio známého Dr. Ecka, aby Luthera přesvědčil. Jednalo se především o autoritu církve. Ústřední otázkou bylo: „Je Boží hlas mluvící skrze Bibli nadřazen Božímu hlasu projevujícímu se skrze církev? Kdo je

nejvyšší autoritou? Pokud existuje nějaký zjevný rozpor mezi Biblií a církví, o který se opíráte?“

Boj trval po celé dny. Nakonec vynesl Dr. Eck závěrečný trumf. Prohlásil, že katolická církev změnila den odpočinku ze soboty na neděli, a proto je autorita církve nadřazena Bibli. Tím, že protestanté přijímají neděli, přijímají autoritu katolické církve. Eckovy argumenty způsobily oslabení reformace ve prospěch katolické církve.

Pro nás je však důležité položit si otázku: Měla skutečně katolická církev právo změnit Boží zákon? Stojí církev nad Bibli? Kdo je konečnou autoritou?

Při pročitání následujících svědectví duchovních různých církví si můžeme na tyto otázky odpovědět sami.

Katolické svědectví

Duchovenstvo římskokatolické církve jasně potvrzuje změnu dne odpočinku ze soboty na neděli. Vedoucí představitelé této církve dokonce otevřeně prohlašují, že je to znamením církevní autority. „Tím, že protestanté zachovávají neděli, vzdávají tím úctu, proti své vůli, autoritě katolické církve.“ (Otec Segur, *Otevřená řeč o protestantismu*, str. 213)

Všimněte si těchto komentářů: „Považujete-li Bibli za směrodatnou pro určení dne odpočinku, nenajdete v ní ani zmínku o neděli. Bylo by dobře to připomenout baptistům, metodistům, presbyteriánům a všem ostatním křesťanům, odkloňujícím se od matky církve, že Bible nikde neposkytuje žádný podnět k zachování neděle.“ (Clifton Tracts, sv. IV., str. 15)

„Protestantismus znevažující autoritu církve nemá žádné opodstatnění pro svou teorii o neděli. Bylo by logické, kdyby zachovával sobotu spolu se židy.“ (Americký katolický čtvrtletní přehled, leden 1883)

„Dnes ví každý školák, že dnem odpočinku je sobota, sedmý den týdne. A přesto všichni protestanté – s výjimkou adventistů sedmého dne – zachovávají místo soboty neděli, protože katolická církev tuto změnu provedla v raných dobách křesťanství.“ (Otec Gerritsma ve winnipegském Svobodném tisku, 21. 4. 1884)

Papežství jasně přiznává změnu dne odpočinku ze soboty, sedmého dne týdne, na neděli, první den týdne, a tuto změnu pokládá za názorný příklad své církevní autority. Jeden pisatel k tomu podotýká: „Katolická církev více než tisíc let předtím, než žil nějaký protestant, změnila na základě svého božského poslání tento den ze soboty na neděli.“ (Katolické zrcadlo, září 1893)

Postoj protestantů ke změně soboty komentovali další katoličtí autoři. „Jsi protestant a vyznáváš, že se řídíš pouze Biblií, přesto však jednáš proti jasnému tvrzení Bible a místo soboty svěťíš jiný den. Příkladní světití sedmý den je jedním z deseti přikázání. Kdo ti dovolil šlapat po čtvrtém z nich?“ (Knihovna křesťanského učení, str. 3)

„Protestanté nemají v Písmu žádný podklad pro svůj den odpočinku. Bez pověření Písma zrušili zachovávání soboty a bez pověření Písma ji nahradili nedělí – to všechno mohou tedy doložit jenom autoritou tradice.“ (Keenanův Dogmatický katechismus, str. 354)

„Jestliže je Bible jediným průvodcem křesťana, potom mají adventisté sedmého dne pravdu, když spolu se židy zachovávají sobotu. Není to podivné, že protestanté, kteří pokládají Bibli za svého jediného učitele, následují v této otázce nedůsledně církev?“ (Otec Conway, Krabice otázek, str. 179)

„Pro zdravý rozum je přijatelná jedna z těchto dvou alternativ: Buď protestantismus a zachovávání soboty,

nebo katolictví a zachovávání neděle. Kompromis není možný.“ (Americký katolický čtvrtletní přehled, leden 1883)

Baptistické svědectví

„Příkázání světit den odpočinku existovalo a existuje, ale dnem odpočinku nebyla neděle. S určitým pocitem vítězství byl den odpočinku se všemi jeho povinnostmi, výsadami a svatostmi přenesen ze sedmého na první den týdne. Již dlouho studuji tuto otázku s vážnou touhou poznat, kde bych mohl nalézt záznam o této změně. V Novém zákoně ne, to v žádném případě. Pro změnu dne odpočinku ze sedmého na první den týdne není v Písmu skutečně žádný důkaz.

Rád bych řekl, že otázka soboty je v tomto směru nejhlubší a nejspletitější otázkou pro křesťanské instituce, které v současné době na sebe upoutávají pozornost křesťanů. Jediným důvodem, proč tato otázka nepodněcuje křesťany k náboženským diskuzím, je to, že křesťanský svět se uspokojil s vysvětlením, že ke změně došlo na samém počátku křesťanských dějin.

Zdá se mi nepřijatelné, že by se Ježíš během tří let neustálého styku se svými učedníky – kdy s nimi často hovořil o otázce soboty, diskutoval o ní z různých pohledů a osvobozoval ji od falešných pozlátok – nikdy nezmínil o tom, že by mělo dojít ke změně tohoto dne. Dokonce tak neučinil ani během čtyřiceti dnů po vzkříšení. Pokud víme, touto otázkou se nezabýval ani Duch, který byl učedníkům dán, aby jim připomněl všechny věci, které jim Ježíš zvěstoval. Svůj postoj k této otázce nevyjádřili inspirovaní apoštolové ani při kázání evangelia, ani při zakládání sborů, a nehovořili o ní ani ve sborech, které již byly založeny.

Samozřejmě, velmi dobře vím, že neděle v raných dobách křesťanství nebyla svátečním dnem, jak o tom svědčí církevní otcové a jiné zdroje. Ale je velká škoda, že tento den je poznamenán pohanstvím, pokřtěn jménem boha slunce, přijat a posvěcen papežským odpadnutím, a přesto uzákoněn a jako posvátný zanechán protestantismu!“ (Dr. Edward T. Hiscox, autor Baptistické příručky, citováno podle The New York Examiner, 16)

Kongregacionalistické svědectví

„Je zcela jasné, že můžeme neděle prožít velmi zbožně a nekompromisně, a přesto nezachováme den odpočinku... Sobota vznikla na základě zvláštního, božského příkázání. Žádné podobné příkázání se nevztahuje k zachování neděle... V Novém zákoně není jediná věta o tom, že bychom mohli být nějak potrestáni za porušování svatosti neděle.“ (R. W. Dale, Deset příkázání)

Presbyteriánské svědectví

„Křesťanský den odpočinku (neděle) není doložen Písmem a v původní církvi se nenazýval dnem odpočinku.“ (Dwightova teologie, sv. IV, str. 401)

„Bůh ustanovil sobotu při stvoření člověka, sedmý den oddělil a zavedl jeho zachování jako univerzální a nepřetržitý morální závazek pro celé lidstvo.“ (Dr. Archibald Hodges v Traktátu č. 175 presbyteriánského publikačního výboru)

Anglikánské svědectví

„Sedmý den týdne byl pozbaven svého nároku na povinné zachování a jeho výsady byly přeneseny na den první bez jakéhokoli přímého návodu Písma.“ (William E. Gladstone, Později sebraná fakta, str. 342)

„V Novém zákoně není ani slovo, ani zmínka o tom, že bychom v neděli neměli pracovat... Odpočinku v neděli se netýká žádný božský zákon... Zachovávání popelečné středy nebo postu stojí na stejných základech jako zachovávání neděle.“ (Canon Eyton, Deset přikázání, str. 62.63.65)

Závěr

Četl jste důkazy. Historici vydávají po staletí stejně jako katoličtí i protestantští autoři svědectví o tom, že katolická církev změnila v prvních stoletích Boží svatý den. O tom nelze pochybovat. Ale ve skutečnosti mi nejde jen o to, že katolická církev změnila Boží den odpočinku. Jde mi o něco mnohem důležitějšího. Jde o to, kdo je naším pánem.

Velmi dávno jeden vzpurný anděl – satan – prohlásil, že není nutné zachovávat Boží zákon. Tvrdil, že Bůh je nespravedlivý. „Jaký to má smysl,“ ptal se, „zakazovat Adamovi a Evě chodit k nejkrásnějšímu stromu v zahradě? Vždyť přece strom je strom a ovoce je ovoce.“ Tím, že naši první rodiče naslouchali jeho hlasu, přivedli tento svět do vzpoury proti Bohu.

Ačkoliv se může na první pohled zdát, že v zahradě Eden se jednalo jen o stromy nebo ovoce, šlo o mnohem víc. Ve skutečnosti byl v sázce vztah ke Stvořiteli. Ten láskyplný vztah vedl Adama a Evu k důvěryplné poslušnosti Boha. Bylo to porušení jejich vztahu k Pánu, které naše první rodiče přivedlo k přestoupení Božího zákona.

Tak je tomu i dnes. Jde skutečně o víc než jenom o dny. Jde o vztah k Bohu a jeho „zákonu“.

ODPOVĚDI NA VAŠE OTÁZKY

Na předchozích stránkách této knihy jsme zkoumali otázku sedmého dne – soboty. Zjistili jsme, že v celém Písmu je sobota znamením – znamením věrnosti mezi milujícím Bohem a jeho věrnými následovníky. Sobota byla oddělena při stvoření a dána všemu lidstvu jako symbol Boží tvůrčí moci.⁴⁴ A lidé ji mají zachovávat po všechny generace.⁴⁵ Ježíš zachovával sobotu a dal nám příklad, jak máme uctívat jeho Otce.⁴⁶ Předpověděl, že jeho nejbližší následovníci budou vždy pamatovat na toto věčné znamení Otcovy lásky.⁴⁷

Láska se vždy projevuje činy. Boží zákon je ztělesněním lásky. Poučuje nás, jak by měl reagovat milující člověk ve svém vztahu k Bohu a k bližnímu.⁴⁸ Spíš než požadavek zákona je sobota dynamickým symbolem věrnosti Bohu – Ježíši Kristu a svobody v něm. Je připomínkou stvoření. On nás stvořil. Nevznikli jsme vývojem. Jsme jeho. Ve věku evoluce nás sobota vede k vlastním „kořenům“. Jsme Boží stvoření.

Stvořil nás milující Bůh, který má osobní zájem o každou drobnost v našem životě. On nás nejen stvořil, ale když se naši první rodiče dobrovolně rozhodli ke vzpouře proti moudrosti jeho zákona, začal také naplňovat plán na záchranu lidstva z otroctví hříchu. Náš odpočinek v sobotu je symbolem našeho odpočinutí v Kristu jako

44 1. Mojžíšova 2,1-3; Marek 2,27.28

45 2. Mojžíšova 31,13-18; Ezechiel 20,12.20

46 Lukáš 4,16

47 Matouš 24,20

48 2. Mojžíšova 20,1-17; Jan 14,15; 1. Janova 2,1-6

našem vykupiteli ze smrti, která je trestem za hřích. Stejně jako Bůh sedmý den tvoření odpočinul od veškeré své práce a řekl: „*Je dokonáno,*“ tak i na kříži Ježíš vítězně zvolal: „*Je dokonáno.*“ Apoštol nás ujišťuje: „*Zůstává tedy sobotní odpočinek lidu Božímu...*“⁴⁹ Sobota je mocným symbolem Kristova vykupitelského činu. Tím, že každou sobotu odpočíváme, dokazujeme, že žijeme v důvěře, oddanosti a věrnosti vůči Kristu, který nám nabízí spasení. On nás vykoupil.

Otázky a odpovědi

Možná nás v této chvíli napadají upřímné otázky týkající se dne odpočinku. Následující otázky jsou ty nejčastější. Odpovědi budeme hledat v Bibli. Modleme se, aby nám Duch Boží pomohl porozumět jeho vůli.

Otázka č. 1: Píše Nový zákon o tom, že učedníci zachovávali první den týdne?

Odpověď: Často se uvádí, že učedníci a prvotní církve světili první den týdne na počest Kristova vzkříšení. Bible však jasně učí, že učedníci zachovávali sedmý den, sobotu (Skutky 13,14. 42.44; Skutky 17,2.3; Skutky 18,1-4; Židům 4,4-8). O prvním dni je v Novém zákoně zmínka pouze na osmi místech, přičemž pět z těchto textů se týká stejného dne. Jsou to tyto texty:

Matouš 28,1:

Když uplynula sobota a začínal první den týdne, přišly Marie z Magdaly a jiná Marie, aby se podívaly k hrobu.

Marek 16,2:

Brzy ráno prvního dne po sobotě, sotva vyšlo slunce, šly k hrobu.

⁴⁹ Židům 4,9

Marek 16,9:

Když Ježíš ráno prvního dne po sobotě vstal, zjevil se nejprve Marii z Magdaly, z níž kdysi vyhnal sedm démonů.

Lukáš 24,1:

Prvního dne po sobotě, za časného jitra, přišly k hrobu s vonnými mastmi, které připravily.

Jan 20,1:

Brzy prvního dne týdne, když byla ještě tma, šla Marie Magdaléna k hrobu a uviděla, že kámen je odvalen od vchodu.

Těchto pět veršů se vztahuje k historické skutečnosti, že Ježíš vstal z mrtvých prvního dne v týdnu. Je patrné, že žádný z těchto textů nenaznačuje nic o tom, že by se tento den konala nějaká bohoslužba. Z toho vyplývá, že nejbližší Kristovi následovníci nepovažovali první den týdne za den bohoslužby. Všimněte si, že první den ženy přišly, aby pomazaly jeho tělo poté, co „v sobotu zachovaly podle přikázání sváteční klid“⁵⁰. Je tedy zřejmé, že všichni učedníci zachovávali sobotu.

Podrobněji si rozebereme zbývající tři texty.

Jan 20,19:

Téhož dne večer – prvního dne po sobotě – když byli učedníci ze strachu před Židy shromážděni za zavřenými dveřmi, přišel Ježíš, postavil se uprostřed nich a řekl: „Pokoj vám.“

Mluví tento úryvek o tom, že se učedníci shromáždili první den v týdnu? Ano! Jistě, ale jde o to, proč se shromáždili. Učedníci byli svědky smrti svého Mistra. Všechny jejich naděje byly zmařeny. Jako hora před nimi vyrostl strach a pochybnost. Bible říká, že „byli

50 Lukáš 23,56

shromáždění ze strachu před Židy“. Proto měli zavřené dveře. Ježíš se objevil, aby je ujistil o svém vzkříšení a vítězství. Dnes tuto dobrou zprávu oslavujeme celým obřadem křtu⁵¹. Není zde však zapsáno žádné přikázání, které by nás zavazovalo uctívat první den.

1. Korintským 16,2:

Prvního dne každého týdne by si měl každý z vás dát stranou nějaké peníze, aby je ušetřil, aby se již nemusely konat sbírky, až přijdu.

Někteří lidé se domnívají, že Pavel obhajuje sbírky v církvi, které se konaly první den v týdnu. Používají tento text, aby jím údajně potvrdili platnost zachovávání neděle. Pečlivá analýza textu a jeho kontextu však dokazuje něco jiného. Apoštol Pavel měl na mysli zvláštní plán pro věřící v Jeruzalémě, kteří potřebovali finanční pomoc (verš 3). Navrhl tedy, aby si korintští křesťané dávali stranou část svého příjmu pro věřící z Jeruzaléma, a to první den každého týdne. Důvodem byl zvyk mnohých lidí účtovat zisky z předchozího týdne právě v neděli ráno, kdy pro ně začínal další týden obchodování. V pátek odpoledne zavřeli totiž obchody a připravovali se na sobotu. Svou obchodní činnost za uplynulý týden tedy hodnotili až v neděli ráno. Pavel je proto jednoduše požádal, aby si každý týden oddělili nějaké peníze. Dar měl být připraven, aby až přijde, mohl ho vzít s sebou do Jeruzaléma.

Výraz „oddělil“ znamená v řeckém originálu doslova: „o samotě oddělil“. Odpovídá to i výrazu „doma oddělil“. Pavel je tedy žádá, aby to udělali doma, ne – jak někteří tvrdí – na zvláštním církevním shromáždění. Spíše než na nedělní bohoslužby ukazuje tento text jasně

51 1. Korintským 11,24-27; Římanům 6,2-20

na to, že prvnímu dni nebyl přikládán žádný zvláštní význam.

Skutky 20,7:

Prvního dne týdne jsme se sešli k lámání chleba. Pavel mluvil k lidem, a protože chtěl druhý den odejít, pokračoval až do půlnoci.

Tento verš je jediným záznamem v Novém zákoně o tom, že se první den v týdnu konalo shromáždění. Autor píše, že shromáždění bylo svoláno proto, že Pavel chtěl druhý den odejít. Z tohoto důvodu svolal Pavel věřící na večerní shromáždění, když už byla tma, tedy první den v týdnu. (Další vysvětlení najdete v odpovědi na otázku č. 8.)

Toto shromáždění se konalo v noci prvního dne týdne. Ve Starém i Novém zákoně se čas počítá od jednoho západu slunce do druhého západu slunce. Toto shromáždění se tedy konalo v sobotu v noci. Věřící spolu často zůstávali pohromadě, aby slavili Večeři Páně⁵². Symbol Kristovy oběti byl pro ně vším. Proto ji znovu slavili i před Pavlovým odchodem. Podle Skutků 20,11-14 prožil Pavel vlastní den na cestě do Assu. Je jasné, že tomuto dni nepřikládal žádný zvláštní význam.

Závěrem tedy lze říci, že v Novém zákoně není žádný příkaz světit neděli ani žádný důkaz o tom, že by nám učedníci zanechali nějaký příklad pro zachovávání neděle.

Otázka č. 2: Je nutné zachovávat sobotu, když nejsme pod zákonem, ale pod milostí?

Odpověď: Apoštol Pavel jednoznačně vysvětluje, že křesťan není „pod zákonem“, ale „pod milostí“⁵³. Co tím však Pavel myslel? Podívejme se blíže na tuto otázku.

52 Skutky 2,42-46

53 Římanům 6,14

Jednu věc víme jistě. Když Pavel říká, že křesťan není „pod zákonem“, ale „pod milostí“, nemá tím na mysli, že by křesťan mohl otevřeně, vědomě a záměrně porušovat Boží zákon. V epištole Římanům 6,15 zdůrazňuje:

Co tedy? Budeme hřešit, protože nejsme pod zákonem, ale pod milostí? V žádném případě!

Co Pavel chápal výrazy „pod zákonem“ a „pod milostí“? Jaký byl jeho postoj k zákonu? V epištole Římanům 7,12 říká:

Zákon je svatý a přikázání je svaté, spravedlivé a dobré.

Se zákonem nejsou podle Pavla žádné problémy. Je svatý a dobrý. Jaký je však jeho účel?

Za prvé zákon zjevuje Boží konkrétní, objektivní měřítko mravnosti. Odhaluje věčné zásady nebeské vlády. Stanovuje dobro a zlo. Římanům 7,7 ukazují, že „*hřích bych nepoznal, kdyby nebylo zákona*“. Římanům 3,20 dodává: „... *ze zákona pochází poznání hříchu*“. Zákon zároveň odhaluje, čeho nikdy nejsme schopni – žít podle tohoto měřítko. Zákon je především proto, *aby byla umlčena každá ústa a celý svět byl před Bohem usvědčen z viny*.⁵⁴

Když se díváme na dokonalou spravedlnost zákona, je odsouzen každý muž, každá žena, každé dítě. Zákon požaduje dokonalou poslušnost, neposkvřěnou spravedlnost a neochvějnou věrnost zásadám Božího království. Podle Pavla „být pod zákonem“ znamenalo pokoušet se ve své vlastní síle a svými skutky se sám spasit. Pavel říká, že to je nemožné.⁵⁵ Být pod milostí znamená přijmout opatření, kterým nám Ježíš Kristus na Golgotě

54 Římanům 3,19

55 Římanům 3,23-28

zajistil spasení. Znamená to uvěřit, že sami se nemůžeme zachránit. Kristus zemřel místo nás! Obětoval se pro nás! Pro jeho smrt můžeme žít!

Podle Pavla existují dva pohledy na záchranu: „Zákon“ a „milost“. Zákon určuje jisté normy, kterých lidé ve své vlastní síle nemohou dosáhnout. Milost přináší jak odpuštění minulosti, tak skrze Ježíše Krista, našeho Pána, sílu k životu v přítomnosti. Pavel výslovně popírá, že Ježíšova smrt odstranila nezbytnost poslušnosti. Celou svou velkolepou rozpravu o milosti ve 3. kapitole Římanům zakončuje takto:

To tedy vírou zákon rušíme? Naprosto ne! Naopak, zákon potvrzujeme.⁵⁶

Apoštol to nemohl vyjádřit jasněji. Odpověděl na naši otázku.

Odstraňuje Boží milost zákon? Někteří náboženští vůdcové možná odpovídají „ano“. Apoštol konstatuje: „Vůbec ne!“ Zbavuje nás Boží milost poslušnosti vůči sobotě? O nic víc, než by nás zbavovala příkázání: „Nezabiješ. Nesesmilníš. Nepokradeš. Nevydáš falešné svědectví...“ Logické je, když milostí zachráněný hříšník zachovávající z lásky devět z deseti příkázání začne zachovávat všech deset – jako znamení poslušnosti vůči svému Pánu.

Otázka č. 3: Uvádí apoštol Pavel, že deset příkázání bylo přibito na kříž?

Odpověď: Efezským 2,15 říká:

Svou obětí odstranil zákon ustanovení a předpisů, aby z těch dvou ... stvořil jednoho nového člověka, a tak nastolil mír.

56 verš 31

Zvláštní zákon, o kterém se zde hovoří, je zákon „ustanovení a předpisů“. Zákon Desatera je Boží věčný, neměnný etický systém. Je to základ jeho vlády. Konkrétně definuje náš vztah k Bohu a našim bližním. V uvedeném textu se Pavel zabývá tím, že nařízení a ustanovení, která dal Bůh Izraeli, aby byla poznávacím znamením ukazujícím na příchod Mesiáše, se začala stávat překážkou pro uskutečnění církevní misie. Tato nařízení, jako například obřizka, obřadní umývání, výroční svátky a obětní systém, Bůh tedy použil proto, aby připravil Židy na příchod Mesiáše.

Mnozí Židé překroutili význam těchto symbolů a zvláštní zásluhy prisuzovali symbolu samotnému. Místo toho, aby se zaměřili na jeho význam, zdůrazňovali vnější provádění obřadů. Následkem toho se tato nařízení stala překážkou ve vztazích mezi Židy a pohany, kteří se obřadů nezúčastňovali.

Když přišel Kristus, obětní systém, který byl předobrazem jeho příchodu, se naplnil. Pohané, kteří byli „*bez Krista*“, „*odloučení od společenství Izraele*“ a „*bez účasti na smlouvách Božího zaslíbení*“, „*stali se blízkými pro Kristovu prolitou krev*“.⁵⁷ „*Zed, která rozděljuje*“,“⁵⁸ neboli soustava pravidel a předpisů daná výhradně Izraeli k tomu, aby poukazovala na příchod Mesiáše, byla stržena dolů. Kristus přišel! Všechny obětní služby a ustanovení ukazovaly ke kříži. A na kříži našli Židé i pohané milost a odpuštění. V Kristu nalézají všichni lidé odpuštění hříchů minulosti a sílu žít správně v přítomnosti.

Takže, co bylo odstraněno na kříži? Samozřejmě, že ne Boží věčné, nezměnitelné a neměnné měřítko morálky, jeho zákon – jeho deset přikázání. S křížem byly

57 Efezským 2,12.13

58 Efezským 2,14.15

odstraněny zákony, které spočívaly v ustanoveních daných výhradně Židům. Tato nařízení se dokonale naplnila v Ježíši Kristu.

Otázka č. 4: Ježíš řekl, že největším přikázáním ze všech přikázání je láska. Je tedy nezbytné zachovávat deset přikázání, pokud milujeme Boha a své bližní?

Odpověď: Zákoník na Ježíše zaútočil otázkami. Ve snaze ho na něčem polapit se pochybovačně zeptal: „*Mistře, které přikázání je v zákoně největší?*“⁵⁹ Ježíšova odpověď, pocházející z nebeské moudrosti, zní:

*Miluj Pána Boha svého celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou myslí. To je první a největší přikázání. A druhé podobné je: Miluj svého bližního jako sebe samého. Celý zákon a Proroci na těchto dvou přikázáních spočívají.*⁶⁰

Většina lidí si neuvědomuje, že Ježíšova odpověď je přímou citací Starého zákona. Zákoník, který se ptal Ježíše, měl odpověď na svou otázku sám znát. Nebyl to student občanského zákona, ale posvátného, Božího zákona. Svůj život trávil studiem Písem Starého zákona. Proto Ježíš citoval shrnutí zákona tak, jak je uvedeno v Páté a ve Třetí knize Mojžíšově. 5. Mojžíšova 6,5 stručně prohlašuje:

Miluj Pána Boha svého celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou.

Ve 3. Mojžíšově 19,18 (poslední část) čteme: „... *miluj svého bližního jako sebe samého*“. Je jisté, že Ježíš nezaváděl nic nového! Kdybychom měli zákon vyjádřit jedním slovem, pak by to bylo slovo LÁSKA. Vyjádřeno dvěma výrazy: „miluj Boha“ a „miluj bližního“.

59 Matouš 22,36

60 Matouš 22,37-40

Zákon deseti přikázání jednoduše shrnuje chování dokonale milujícího člověka. Proto Ježíš končí rozpravu v Matoušově evangeliu 22,40: „*Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.*“ Láska je naplněním, ne odstraněním zákona.⁶¹ Zákon zjevuje, jak se bude milující člověk chovat v konkrétních, běžných situacích. Láska není nějaký neurčitý, pomíjející, sentimentální pocit. Je to poslušná reakce na Boží vůli tak, jak je vyjádřena v jeho zákoně. Láska věrně přijímá Boží zásady života, jak jsou vyjádřeny v deseti přikázáních. Láska vede vždy k poslušnosti, nikdy ne k neposlušnosti. Přesně to měl Ježíš na mysli, když nás nabádal: „*Milujte-li mne, budete zachovávat má přikázání.*“⁶²

Otázka č. 5: Neučil apoštol Pavel, že není nutné zachovávat sobotu? Nepřipomíná právě on, abychom jiné neposuzovali, zda světí sobotu či nikoli? Není to všechno pouze věc osobního svědomí a názoru?

Odpověď: Tohle je jistě vážná otázka. Než ji zodpovíme, připomeňme si důležitou biblickou zásadu. Při studiu Bible bychom měli vždy dbát, aby to, co je jasné, vysvětlilo to, co je nejasné. Neměli bychom přehlížet stovky jasných textů k určitému tématu jen proto, že jeden či dva texty nám působí na počátku jisté obtíže.

Mějme to na paměti a přečtěme si text, o kterém je řeč. Koloským 2,13-17. Pavel píše:

Když jste ještě byli mrtvi ve svých vinách a duchovně neobřezáni, probudil nás k životu spolu s ním a všechny viny nám odpustil. (v. 13) Vymazal dlužní úpis, jehož ustanovení svědčila proti nám, a zcela jej zrušil tím, že jej přibil na kříž. (v. 14) Tak odzbrojil a veřejně odhalil každou mocnost i sílu a slavil nad nimi vítězství. (v. 15)

61 Římanům 13,10

62 Jan 14,15

Nikdo tedy nemá právo odsuzovat vás za to, co jíte nebo pijete, nebo kvůli svátkům, kvůli novoluní nebo sobotám. (v. 16) To všechno je jen stín budoucích věcí, ale skutečnost je Kristus. (v. 17)

Co myslí Pavel, když říká: „*Nikdo tedy nemá právo odsuzovat vás kvůli ... sobotám*“ (v. 16)? Podívejme se na to blíže. Ve verši 13 Pavel píše, že skrze Ježíše jsme vzkříšeni z duchovní smrti k duchovnímu životu. Ježíš zemřel, a proto můžeme my žít. Ve verši 14 výraz „*vy-mazal dlužní úpis, jehož ustanovení svědčila proti nám*“ pochází z řeckého výrazu, který má význam „závazek zadluženosti“. Odpovídá tedy našemu „*dlužnímu úpisu*“.

A stejně tak dlužíme dluh dokonalé spravedlnosti Božímu zákonu. Naše neschopnost žít podle Božího zákona znamená smrt.⁶³ „*Všichni zhřešili*“⁶⁴, proto také všichni zasluhují smrt. Ale Ježíš žil dokonalým životem – životem, jakým bychom měli žít my. Zemřel také hroznou smrtí – smrtí, kterou jsme si zasloužili zemřít my. Jinými slovy, splatil náš dluh. Vyplatil náš dlužní úpis. Jsme tímto způsobem osvobozeni od rozsudku zákona, který jsme přestoupili⁶⁵.

Obětní systém Starého zákona s obětmi beránka byl viditelným znázorněním tohoto dlužního úpisu – cesta přes svatyni byla potřísněna krví⁶⁶. Pavel však píše, že „*v Kristu*“ došel obětní systém svého naplnění⁶⁷. Všechna obětní nařízení ukazující na příchod Krista pominula. Pavel zdůrazňuje: „*To všechno je jen stín budoucích věcí...*“ (v. 17)

63 Římanům 6,23

64 Římanům 3,23

65 Římanům 8,1

66 Židům 9,22; 3. Mojžíšova 17,11

67 Koloským 2,16.17

Takže soboty, o kterých Pavel píše ve verši 16, se vztahují k tomu, co je stínem věcí, které mají přijít. Logická otázka potom tedy zní: O jakých sobotách mluví Pavel? Existují dva druhy sobot? Je určitá sobota nějakým zvláštním předobrazem?

Jak jsme již odhalili dříve, sobota, sedmý den Božího zákona, není stínem něčeho, co má teprve přijít. Naopak – je památkem něčeho, co již proběhlo – stvoření. Příkázání zní:

*Pamatuj na den sobotní, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je sobota Hospodina, tvého Boha.*⁶⁸

Verš 11 jasně zdůvodňuje toto Boží přikázání:

V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den sobotní a oddělil jej jako svatý.

Sedmý den, sobota, je stálou připomínkou pravdy o stvoření. Připomíná nám, že jsme nevznikli evolucí. Stvořil nás Bůh. Zaslouží si naši úctu proto, že **On je Stvořitel, a my jsme stvoření.**

Jestliže je sobota v Božím Desateru památkem něčeho, co se již dříve stalo, jakou sobotu měl potom na mysli apoštol Pavel?

V epištole Židům 10,1 je napsáno:

V zákoně je pouze náznak /stín/ budoucího dobra, ne sama jeho skutečnost. Proto stále stejné oběti, přinášené každoročně znovu a znovu, nemohou nikdy dokonale očistit ty, kdo s nimi přicházejí.

V tomto textu se apoštol zabývá obětním zákonem. Ezechiel 45,15-18 ukazuje, že krvavé a jiné oběti, slavnosti novměsíce, svátky a **ceremoniální soboty** jsou

68 Mojžíšova 20,8-10

součástí obětního zákona, který ukazoval na Mesiáše. Jde tedy o další sobotu, o níž Bible hovoří.

Ve 3. Mojžíšově je zmínka o obou druhých sobot. V celé kapitole Mojžíš vysvětluje svátky a svatá shromáždění, která mají Izraelci zachovávat. Ve 3. verši Bůh připomíná Mojžíšovi sedmý den, sobotu Desatera. Ta má být každý týden „dnem svatého shromáždění“. Zbytek kapitoly zaznamenává výroční obřadní svátky, které měli Izraelci oslavovat. Je jich sedm: přesnice, svátek nekvašených chlebů, prvotin, snopků, trubení, den smíření a svátek stánků.

Povězme si stručně něco o těchto svátcích. Židovský zemědělský kalendář byl rozdělen na dvě období – jaro a podzim. Proto měli Židé jarní svátky a podzimní svátky. Přesnice, nekvašené chleby, prvotiny a snopky byly jarní svátky. Svátek trubení, den smíření a svátek stánků byly podzimními svátky. Jarní svátky Bůh tedy určil k tomu, aby ukazovaly na první Ježíšův příchod. Podzimní svátky ukazovaly dopředu na události po Ježíšově prvním příchodu, na jeho druhý příchod.

Je důležité, že ve 23. kapitole 3. Mojžíšovy se o těchto svátcích mluví jako o „sobotách“. Například 3. Mojžíšova 23,4 popisuje svátek trubení jako „sobotní odpočinek“. V některých moderních překladech se užívá termín „den odpočinku“ (v hebrejském originále je ovšem použito „šabbat“). 32. verš přikazuje, že den smíření „bude dnem odpočinku“. Protože svátek trubení se slavil první den sedmého měsíce a den smíření desátého dne téhož měsíce, nemohly být oba svátky zároveň sedmým dnem týdne, sobotou podle Desatera.

3. Mojžíšova 23,37 nám je pomáhá rozlišit. Říká:

To jsou Hospodinovy slavnosti, které budete svolávat jako bohoslužebná shromáždění, abyste přinášeli

Hospodinu ohnivou obětí, obětí zápalnou a přídavnou, obětní hod a úlitby, všechno v příslušném dni, mimo oběti o Hospodinových dnech odpočinku /Hospodinových sobotách/ a kromě vašich darů při různých slibech a dobrovolných závazcích, jež budete dávat Hospodinu.

Izraelité měli zachovávat tyto svátky nebo ustanovení vedle sedmého dne, soboty Hospodinovy. Svátky ukázaly na přicházejícího Mesiáše. Když Ježíš přišel, byly naplněny.

Pavel měl tedy pravdu, když napsal: „*Nikdo tedy nemá právo odsuzovat vás za to, co jíte nebo pijete, nebo kvůli svátkům, kvůli novoluní nebo sobotám. To všechno je jen stín budoucích věcí, ale skutečnost je Kristus.*“ Je jisté, že se ani v nejmenším nepokoušel odstranit sedmý den – sobotu Božího zákona, Desatera.

Otázka č. 6: Jestliže je sobota zvláštním Božím dnem, proč ji nezachovávají také velcí náboženští vůdcové světa?

Odpověď: Možná vás to překvapí, ale tuto otázku položil už někdo mnohem dříve. V Janově evangeliu⁶⁹ je zaznamenán rozhovor:

Nikdo nikdy takto nemluvil! Farizeové jim na to řekli: I vy jste se dali svést? Uvěřil v něj někdo z předních mužů či farizeů?

Je vidět, že Ježíšova slova na chrámové úředníky mocně zapůsobila. Ve snaze potlačit jejich zájem jim farizeové řekli: „*Nenechte se oklamat. Počkejte na náboženské vůdce. Jestliže je Ježíš Mesiáš, oni vás budou včas informovat! Ti to poznají jako první.*“ A přesto to byli právě náboženští vůdcové, pokládající se za znalce Písma, kteří zavrhli Ježíšovo učení a přibili ho ke kříži.

69 Jan 7,46-48

Je zajímavé si všimnout, že v Ježíšově době žily tři skupiny náboženských vůdců. **Za první** to byli ti, kteří byli slepí z nevědomosti. Tito vůdcové nezavrhovali Mesiáše vědomě. V pravý čas zcela nepochopili, kým byl⁷⁰. **Druhou** skupinu tvořili ti, kteří byli slepí záměrně. Tato skupina vnímala, že Ježíš je Mesiáš. Nebyli však ochotni provést změny, které byly nutné k tomu, aby ho mohli následovat. Ježíš nenaplnil jejich sobecké představy o Mesiáši⁷¹. Jan píše, že si „*zamilovali lidskou slávu víc než slávu Boží*“⁷². **Za třetí** existovali náboženští vůdcové „upřímného srdce“, kteří hledali pravdu. Tato skupina pracovala v pozadí ve snaze zajistit Ježíši přízeň ostatních vůdců. Do této skupiny patřili Nikodém a Josef z Arimatie. Mnozí z této skupiny se otevřeně na veřejnosti zastali Krista. Jak to vypadalo po jeho smrti a po vylítí Ducha svatého o letnicích?

*Slovo Boží se šířilo a počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl. Také mnoho kněží přijalo víru.*⁷³

Také dnes žijí tři skupiny náboženských vůdců: slepí z nevědomosti, záměrně slepí – odmítající jakákoliv jiná řešení – a ti, kteří upřímně hledají pravdu. Mnozí z poslední skupiny si ještě nejsou jisti konečným řešením. Brzy se však pod vlivem Ducha Božího rozhodně postaví na stranu pravdy.

Pro nás je důležité si uvědomit, že Bůh se neptá: „Co dělají tvoji náboženští vůdcové?“ Bůh však říká, že „*každý z nás, tedy sám za sebe, vydá počet Bohu*“⁷⁴ a že „*všichni se musíme ukázat před soudným stolcem Kristovým...*“⁷⁵

70 viz Jakub 4,17; Skutky 17,30

71 Jan 9,41

72 Jan 12,43

73 Skutky 6,7

74 Římanům 14,12

75 2. Korintským 5,10

Milý příteli, každý z nás je Bohu osobně zodpovědný. Nezáleží tolik ani na tom, co dělají představitelé církvi, ale spíše na tom, jak my sami jsme ochotni realizovat poznání v praxi.

Otázka č. 7: Pavel píše ve 14. kapitole Římanům, že pravý křesťan nemusí považovat jeden den za svatější než druhý⁷⁶. Jedná se zde o sobotu, nebo zde jde o nějaký jiný den?

Odpověď: Studujme tento text společně. Pavel píše:

*Někdo rozlišuje dny, jinému je den jako den. Každý nechť má jistotu svého přesvědčení. Kdo zachovává určité dny, zachovává je Pánu. Kdo jí, dělá to Pánu ke cti, neboť děkuje Bohu; a kdo nejí, dělá to také Pánu ke cti, neboť i on děkuje Bohu.*⁷⁷

Všimněme si nejprve, o čem tento text nehovoří. V našem rozboru nám pomohou dvě otázky. Říká text něco o sobotě? Říká něco o bohoslužbě? Rozhodně ne. Pisatel se zmiňuje o děkování Bohu, ale ne o sobotě, ani o uctívání Boha. Proto by bylo nebezpečné vztahovat tento text na sobotu.

Jakého dne se tedy verš týká? Jaký den hodnotí?

Je to docela jednoduché:

Někdo rozlišuje dny, jinému je den jako den.

Pavel píše o tom, že člověk vyvyšuje jeden den nad druhý. Nehovoří o sobotě, o bohoslužbě ani o Božím přikázání – jenom o tom, jak sám člověk osobně hodnotí různé dny. Je zřejmé, že Pavel rozebírá lidské názory, ne božské přikázání psané Božím prstem na kamenné desky.

První verš kapitoly nám nabízí klíč:

⁷⁶ Římanům 14,5,6

⁷⁷ Římanům 14,5,6

*Bratra ve víře slabšího přijímejte mezi sebe, ale nepřete se s ním o jeho názorech.*⁷⁸

Pavel píše těm, kteří jsou ve víře „silní“, o těch, kteří jsou ve víře „slabí“. Těm silným ve víře radí „nepřít se o názorech“, neposuzovat sporné záležitosti.

Jedním z těchto rozdílů byla otázka jedení masa obětovaného modlám⁷⁹. Většinu masa, které se prodávalo na trhu, obětoval nejprve prodávající modlám. Někteří úzkostliví židovští křesťané věřili, že jedení masa obětovaného modlám je stejně špatné jako samotné modlářství. Mnozí z nich se stali vegetariány, a to ne kvůli fyzickému zdraví, ale aby se vyhnuli duchovnímu znečištění. To se stalo předmětem sporu sboru v Římě.

Kromě jedení masa někteří stále ještě věřili, že pusty mají význam pro spravedlnost člověka⁸⁰. Tato skupina se v určité dny postila. Ty, kteří se v určené dny nepostili, posuzovali velmi přísně. Pavel píše: „*Někdo rozlišuje dny...*“⁸¹ a také:

*Kdo zachovává určité dny, zachovává je Pánu. Kdo jí, dělá to Pánu ke cti, neboť děkuje Bohu; a kdo nejí, dělá to také Pánu ke cti, neboť i on děkuje Bohu.*⁸²

Někteří ze židovských křesťanů nepřestali zachovávat své dřívější postní dny. Jejich „víra byla slabá“. Podle sebe hodnotili ostatní a způsobovalo to rozdělení v církvi. K tomuto rozdělení docházelo na základě lidských názorů, nešlo o základní otázky učení. Apoštol Pavel se k tomu vyjadřuje přímo: „Jestliže se rozhodnete postit se, v pořádku, nikoho jiného však nesuďte, když jedná jinak než vy.“

78 Římanům 14,1

79 1. Korintským 8

80 Lukáš 18,12

81 Římanům 14,5

82 verš 6

Pavel měl především zájem o jednotlivce, kteří rozdělují církve ve věcech týkajících se lidských názorů, ne v záležitostech Božího zákona. Vzpomeňte si, jak energicky tvrdí:

*Zákon je tedy sám v sobě svatý a přikázání svaté, spravedlivé a dobré.*⁸³

Jasně uvádí: „Ze zákona pochází poznání hříchu“ a „hřích bych nepoznal, kdyby nebylo zákona“⁸⁴. Potom dodává:

*To tedy vírou rušíme zákon? Naprosto ne! Naopak, zákon potvrzujeme.*⁸⁵

Pavlov názor na zákon je jasný. Je jisté, že ve 14. kapitole Římanům neodporuje všemu tomu, co v epištole předtím uvedl.

Otázka č. 8: Kdy začíná sobota? Uvádí Bible nějaké klíče k tomu, jak zachovávat sobotu?

Odpověď: Od nejranějších dob zachovával věrný Boží lid sobotu od západu slunce v pátek večer do západu slunce v sobotu. To dělali Izraelci po celou dobu Starého zákona. Takový způsob zachovávání vychází z biblické zprávy o stvoření v 1. kapitole 1. knihy Mojžíšovy. Při popisování jednotlivých dnů stvoření se píše: „*Byl večer a bylo jitro, den první.*“⁸⁶ Tato vazba se v 1. kapitole opakuje u každého dne stvoření. Potvrzuje to Markovo evangelium:

*Když nastal večer a slunce zapadalo, přinášeli k němu všechny nemocné a posedlé.*⁸⁷

Bůh nepoužívá k určování času nějaké přesné hodiny, ale nebeská tělesa, která umístil při stvoření do vesmíru.

83 Římanům 7,12

84 Římanům 3,20; 7,7

85 Římanům 3,31

86 1. Mojžíšova 1,5

87 Marek 1,32

V Bibli předchází „tmavá část“ dne jeho „světlou část“ – noc den. Náš Bůh si zaslouží nejvyšší obdiv, jak vše moudře zařídil. Dříve než začneme pracovat, Bůh nám umožňuje odpočívat. Nejdříve je tma a potom přichází světlo. Práci začínáme až po odpočinku. Biblická sobota začíná západem slunce. Každý pátek večer můžeme při západu slunce radostně s modlitbou vítat Boží sobotu. Bůh si přeje, abychom tak začínali každou sobotu.

Jak máme zachovávat tento den podle Bible? Bůh určil, že sobota má být nejšťastnějším dnem našeho týdne. Proto nám dal konkrétní biblické rady, jak můžeme prožívat svatost a krásu soboty.

Bůh si přeje, aby sobota pro nás plnila trojí účel. **Za první** chce, aby sobota byla dnem duchovní bohoslužby a chvály⁸⁸. **Za druhé** určil, aby byla dnem odpočinku⁸⁹. **Za třetí** Bůh zamýšlel, aby byla sobota dnem společenství spoluvěřících a také dnem společenství všech členů rodiny. Bible říká, že před začátkem soboty bychom měli ukončit veškeré zaměstnání a práci⁹⁰. Také jasně upozorňuje, že před sobotou by se měly udělat všechny nákupy⁹¹. Všechno, co by naši mysl odvádělo od záležitostí spojených s věčností, je třeba v sobotu odložit stranou, abychom mohli prožívat hlubší radost a našli větší potěšení v Kristu⁹². Na každou sobotu se můžeme těšit jako na zvláštní den radosti a společenství se samotným Ježíšem. On sám se na to jistě těší a touží, abychom právě v sobotu s ním prožili krásnou zkušenost.

88 viz 2. Mojžíšova 20,8-11; 3. Mojžíšova 23,2; Lukáš 4,16

89 viz 2. Mojžíšova 20,8-11

90 2. Mojžíšova 20,8-11

91 Nehemiáš 13,15-18

92 Izaiáš 58,13.14

Otázka č. 9: Neměli by křesťané správně zachovávat neděli, když Ježíš vstal z mrtvých právě v tento den?

Odpověď: Vzkříšení je jednou z nejvznešenějších a nejkrásnějších pravd celé křesťanské církve. Ježíš vstal z mrtvých! Smrt už není dlouhou nocí bez jitra. Hrob už není temnou jámou, na jejímž konci není žádné světlo. Kristus zvítězil nad smrtí.

Ale skutečnost, že Kristus byl v neděli vzkříšen z mrtvých, neposvěcuje neděli, stejně jako jeho smrt v pátek nečiní z pátku den bohoslužby. Jak jsme již dříve zjistili, ti, kteří slaví neděli na památku Ježíšova zmrtvýchvstání, činí tak bez jakéhokoli Ježíšova příkazu.

Navíc však Ježíš ustanovil dva zvláštní symboly – památníky své smrti a vzkříšení – večeři Páně a křest. Večeře Páně je symbolem jeho smrti, ke které došlo v pátek. Pavlova slova jsou natolik jasná, že jim nelze neporozumět:

*Kdykoliv tedy jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde.*⁹³

Chléb a kalich ukazují na zlomené tělo a prolitou krev našeho Pána. Proto přikázal, abychom si jeho smrt připomínali tímto obřadem.

Křest je památníkem jeho vzkříšení. Římanům 5. kapitola:

*Byli jsme tedy křtem spolu s ním pohřbeni ve smrt, abychom – jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slavnou mocí svého Otce – i my vstoupili na cestu nového života. Jestliže jsme s ním sjednoceni, protože máme účast na jeho smrti, jistě budeme mít účast i na jeho zmrtvýchvstání.*⁹⁴

93 1. Korintským 11,26

94 verš 4 a 5

Stejně jako Kristus zemřel, byl uložen do hrobu a byl vzkříšen k novému životu, tak je věřící ukřižován s Kristem. Tím, že se vzdává starého hříšného života, umírá jeho staré já. Když je věřící při křtu pohřben do vodního hrobu, je potom vzkříšen k novému životu. Svým křtem si připomínáme Kristovo vzkříšení.

Ve svém životě i ve své smrti zachovával Ježíš sobotu, ne neděli. Čteme⁹⁵: „*Podle svého obyčeje vešel v sobotní den do synagogy.*“ Jako věrný a poslušný syn uctíval každou sobotu svého Otce. Když byl mrtev, odpočinul v sobotu v plné důvěře, že ho Otec vzkřísí. Jeho nejbližší následovníci čekali, až skončí sobota, aby pomazali jeho tělo. Ježíš nikdy nijak zvlášť neupozorňoval na první den týdne. Nikdy neposvětil žádnou změnu ve svém zákoně a neřekl ani slovo o tom, že by měl první den týdne nahradit svatou sobotu.

Na závěr shrňme: Nový zákon naprosto mlčí, pokud jde o změnu dne odpočinku ze soboty na neděli jako památník vzkříšení. Nic takového zde nečteme. Ježíš a všichni jeho učedníci zachovávali sobotu. Jeho slova jako ozvěna zaznívají staletími: „*Když to víte, blaze vám, jestliže to také činíte.*“⁹⁶

95 Lukáš 4,16

96 Jan 13,17

MARK A. FINLEY

TĚMĚŘ ZAPOMENUTÝ DEN

Překlad Hana a Richard Švarcovi
Jazyková redakce ThMgr. Luděk Svrček
Obálka a grafická úprava Ing. Pavel Bárta
Foto Otakar Jiránek
Odpovědný redaktor Ing. Peter Polaško
V edici ORION vydal Advent-Orion s.r.o.,
Roztocká 5, Praha 6
Vydání první, Praha 1995
ISBN 80-7172-086-0